

TOVARNIKI VESTNIK

15. JULIJA 1940

KRANJSKA INDUSTRIJSKA
DRUŽBA - JESENICE-FUŽINE

LETNIK 4 · ŠTEV. 15

OB ŽETVI

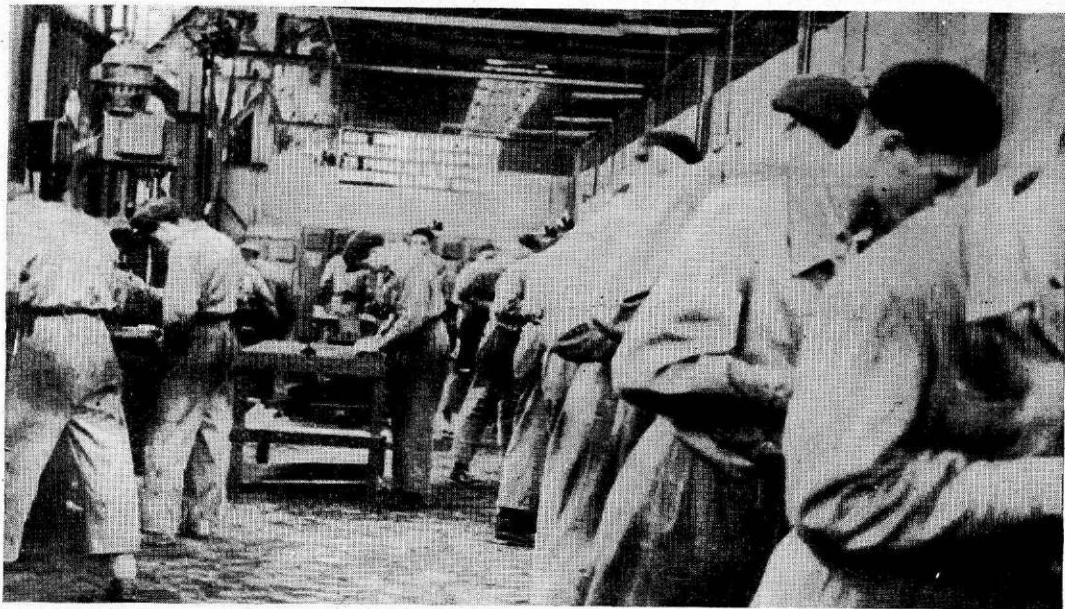
Foto: Smolej

VZGOJA STROKOVNE MLADINE**V ŽELEZARSKI STROKOVNO NADALJEVALNI ŠOLI KID****Zaključek šolskega leta — razstava izdelkov — poučna ekskurzija**

Na Vidov dan je bil v predavalnici železarske šole KID prirejen slovesen zaključek šolskega leta. Tiha, toda pomembna slovesnost v naši delovni vzajemnosti, ki govori o novem duhu jugoslovanske delavnosti. Jugoslovanska industrija je poklicana, da v vsej meri zadosti potrebam rasti in napredka vseh gospodarskih strok naroda, da poveča moč svoje proizvodne sile v smislu velikega delovnega tempa, ki ga uvajajo svetovne delavnosti. To pa bo mogla storiti le tedaj, če bo v njenih delavnicah rokovala strokovno izobražena in večja delovna sila. Naš jeseniški kovinar spada po svoji sposobnosti v vrste najboljših industrijskih delavcev Evrope, kajti tu delujejo cele generacije, celi rodovi, in prakse 10, 20, 30 in 40 let so visoke šole za vsako stroko. Toda na tej zavesti ne smemo болоvati, nego treba misliti in delati za naprej. Po vseh naših obrtnih in industrijskih delavnicah manjka strokovno usposobljenih sodelavcev, na katerih bi temeljilo vse drobno delo in na katere bi se oslanjala vsaka rast novih podjetnosti, ki jih narod potrebuje za svoj rast.

V tem cilju je bila pred dvema letoma obnovljena lastna železarska strokovno-nadaljevalna šola za izvežbanje mladih kovinarjev. Danes obiskuje to šolo 88 gojencev, ki so vsi sinovi naših dolgoletnih sodelavcev in sicer je v prvem letniku 30 gojencev, v drugem 28 gojencev. Prav sedaj se ustanavlja še nov prvi letnik in bo sprejetih nadaljnjih 30 gojencev. Poleg teh pa se šola še 10 štipendistov KID v državni rudarski šoli v Celju.

Skupno bo torej letos pri KID že 130 železarskih študentov. Vsi gojenci so se najprej udeležili službe božje, ki jo je daroval mestni župnik in duhovni svetnik preč. gosp. Ant. Kastelic — sam predavatelj. Ob 10. uri so se zbrali gojenci

Gojenci pri delu v vzorni delavnici

v predavalnici, ki je bila vsa v zelenju in rožah, vmes pa so odsevali v čistem jeklu in železu izdelki vzorne delavnice gojencev. Slika mladega kralja je bila vsa ovenčana z bršljanom, desno in levo pa simboli pripadnosti h kovinarski vzajemnosti.

Na slovesnost so prišli tudi roditelji gojencev in vsi predavatelji ter obratovodje, ki skrbijo za strokovni pouk gojencev vajenske šole KID. Ko je prišel na slovesnost gen. ravnatelj, g. C. Noot, so ga vsi pozdravili s kovinarskim pozdravom: Srečno! Vodja vajenske šole, g. inž. Bandel, je pozdravil navzoče in se v imenu šole zahvalil gospodu generalnemu ravnatelju KID za omogočenje potrebne izobrazbe mlademu rodu pod pogoji, kakršnih vajenci drugod niso deležni. Vodja šole je poudaril, da se go-

jenci zavedajo svoje dolžnosti, kar dokazuje pridno delo in veselje, ki sta razvidna iz uspehov in iz izdelkov v vzorni delavnici. Od 28 gojencev II. letnika je 12 odličnjakov, 5 prav dobrih in 11 dobrih. Od 30 gojencev I. letnika jih je 10 odličnjakov, 10 prav dobrih in 10 dobrih. Uspehi delavnice pa bodo razvidni na šolski razstavi, ki bo odprta po slovesnosti. Vodja g. inž. Bandel je pozval gojence tudi ob tej priliki, da ostanejo dobri tudi za naprej ter da vložijo vse veselje v učenje in izpopolnjevanje za svoje bodoče poklice, kajti industrija jim daje zato najboljšo priliko.

Nato so bila razdeljena izpričevala ter izročene nagrade za prve tri gojence po letnikih. Nagrade so bile knjižne: strokovne in leposlovne knjige, delo in slovenska beseda.

V posameznih letnikih so bili odličnjaki sledeči gojenci:

II. letnik:

Gerdej Štefan — najboljši, dobil prvo nagrado,
Torkar Rado — dobil drugo nagrado,
Novak Ciril — dobil tretjo nagrado,
Završnik Miroslav — odlika,
Arnež Anton — odlika,
Dreža Jože — odlika,
Hafner Oton — odlika,
Malej Valentin — odlika,
Žen Jakov — odlika,
Legan Jože — odlika,
Zupan Milan — odlika,
Ažman Marjan iz kotlarne — odlika.

I. letnik:

Razinger Stanislav — najboljši, dobil prvo nagrado,
Zupan Ivan — dobil drugo nagrado,

Na ogledu električne centrale v Zasipu

Ing. Ciril Rekar, obratovodja jeklaren KID

KVALITETNA JEKLARNA JUGOSLAVIJE

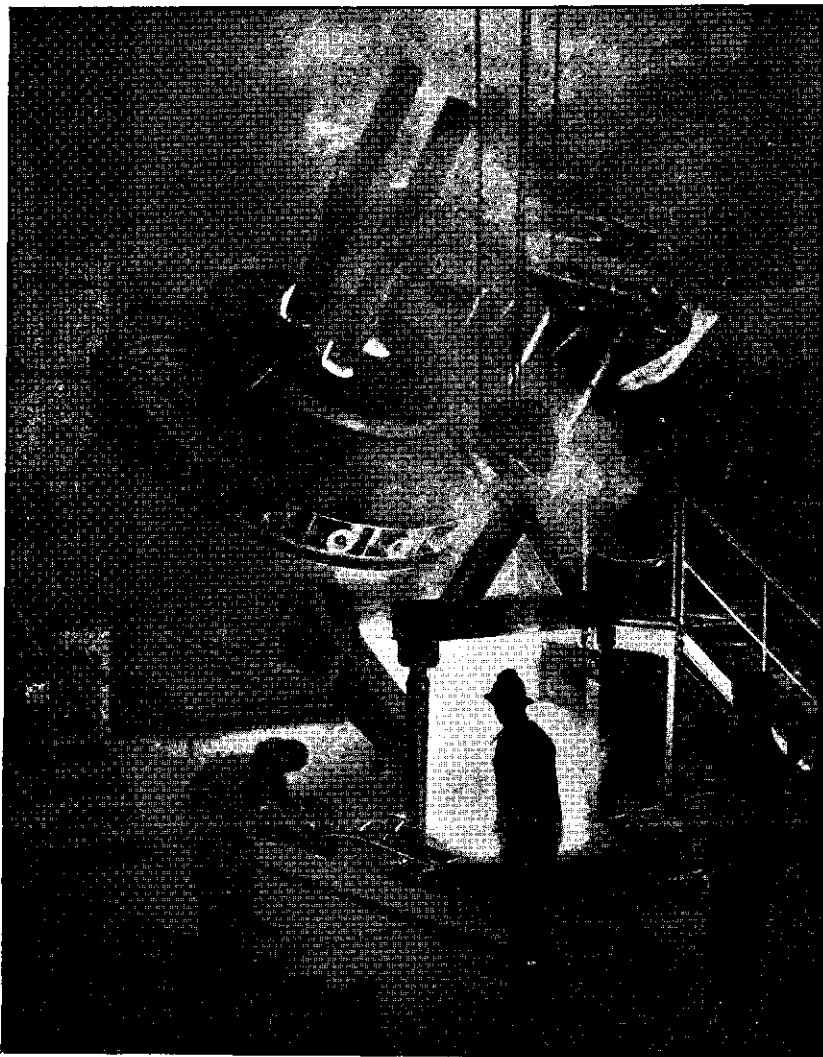
V svoj produkcijski program jemljemo proizvodnjo visoko kvalitetnega jekla, da izpolnimo zadnjo vrzel v odvisnosti države od inozemstva na železarskem trgu

Dne 3. julija je šla neopaženo v pogon električna peč v jeklarni kot izraz stremljenj Kranjske industrijske družbe, ki so bila manifestirana zlasti v zadnjih desetih letih v tem smislu, da hoče to podjetje postati kvalitetna železarna Jugoslavije.

Razvoj zadnjih let je pokazal, da zahtevajo tudi jugoslovanski potrošači vse več kvalitetnega jekla za konstrukcije, za orodja in stroje. Viden izraz tega je danes že prometu izročeni dvotirni železniški most v Zagrebu, zgrajen iz visoko vrednega gradbenega jekla KID 52 a, ki je že napol legirano jeklo na bazi molibdena, ki ga imamo v Jugoslaviji sicer v omejenih količinah, toda vendar na razpolago. Produkcijski program zadnjih desetih let se je razvijal v smeri vedno večjega deleža kvalitetnih vrst jekla v proizvodnji naše jeklarne. Kvalitetne vrste, ki so znašale pred desetimi leti samo 17, 28, 32 odstotkov celokupne produkcije, znašajo danes že 80 do 90 odstotkov.

Martinova peč je agregat, v katerem je mogoče napraviti visoko vredno in žlahtno jeklo, in sicer slabo legirano in visoko legirano z dragocenimi zlitinami. Vendar sta za proizvodnjo žlahtnega jekla v martinarni potrebna dva pogoja, ki morata biti izpolnjena: visoko vredni čisti vložek in visoko vredno čisto gorivo na eni strani, na drugi strani pa primerno velik konsum, ki more absorbirati velike in težke količine, ki jih proizvaja martinova peč. Vsak jeseniški kovinar, ki gre mimo tovarne na Savi, vidi, da visoko vrednega vložka nimamo na razpolago in da je staro železo, ki ga dobivamo iz lastne dežele, zbirka malega človeka in našega siromašnega gospodarstva. Tudi visoko vrednega goriva martinarna nima na razpolago, kajti naš domači premog vsebuje velike količine vode in pepela in pa izredno visoko — drugod nepozna-

Naša
električna peč

no — količino žvepla, ki preide v plin in ki onemogoča proizvodnjo najvišjih jeklarskih kvalitet.

Pri nas tudi še nimamo močnega domačega konsuma, kajti oni, ki pri nas rabi visoko vredno kvalitetno jeklo, ga rabi 1000, 5000, 100 kg, — torej količine, radi katerih proizvodnje kvalitetnega

jekla ni mogoče sprejeti v normalni produkcijski program. Te vrste jekla je morala zaradi tega Jugoslavija do danes uvažati iz inozemstva. Naše podjetje, ki je v zadnjih letih v odločilni meri pripomoglo do tozadevne neodvisnosti naše države od inozemstva, hoče sedaj izpolniti tudi to zadnjo vrzel in jemlje v svoj

Reiner Emil — dobil tretjo nagrado,
Pohar Marjan — odlika,

Stroj Ivan — odlika,
Thuma Ivan — odlika,
Bucek Ivan — odlika,
Anderle Stanko — odlika,
Vister Valentin — odlika.

V imenu uprave in ravnateljstva KID je nato spregovoril prokurist g. inž. Petrovčič. Čestital je dobremu uspehu šole in pohvalil zavednost gojencev, ki so — po uspehih gledano — prav razumeli svoj poklic in vložili v učenje in v delo potrebno resnost. Čestital je vsem, ki sodelujejo pri razlagi snovi v strokovni šoli, na doseženem uspehu pri tej vzgojni ustanovi. G. inž. Petrovčič je priporočal gojencem, da posvečajo to resnost in zanimanje pouku tudi v bodoče, kajti na obzorju je doba, ko se bo delo oče-

njevalo in vzdrževalo le na kvaliteti in časovni gospodarnosti v vsem obsegu.

Za gojence obeh letnikov se je zahvalil navzočemu generalnemu ravnatelju, g. C. Nootu, predavateljem in obratovodjem gojence II. letnika Gerdeč Stefan.

Po slovesnosti zaključka šolskega leta je bila odprta razstava izdelkov vzorne delavnice. Razstavo je tolmačil vodja delavnice vaješke šole g. Pečan. Razstavljeni so bili dnevniko-zapiski dela gojencev po obratih. Vsak gojence zapisuje in skicira posamezna dela. Poleg teh delovnih dnevnikov so bile risbe strojno konstruktivnega značaja I. in II. letnika. Dalje je bila razstavljena zbirka izdelkov, ki prikazuje vežbanje v posameznih načinih obdelave kovin od prvega dne delavnice. Ti izdelki so deloma programski, deloma pa že izdelana delovna orodja. Temu programskemu delu je pri-

družena rastava produktivnih izdelkov vaješke šole. Tu smo videli kalupe za ročno izdelovanje cevne opeke, izvlečne klešče za žičarne, natične ključke. Zanimivi so tudi izdelki raznega merilnega orodja in aparatov. Vse delo se izvršuje po strokovnih risbah, ki ustrezajo strokovnim načrtom.

Sredi razstavnega prostora je bilo razstavljeno peresno kladivo — tako zvani samokov (ajax-kladivo), ki so ga izdelali gojenci prvega letnika po desetmesečni učni dobi. Varjenje na njem pa je izvršil gojence drugega letnika Antonič Albert. Ta izdelek priča o višini dela v vaješki delavnici v dovoljni meri. Razstava je bila odprta nekaj dni za jeseniško javnost.

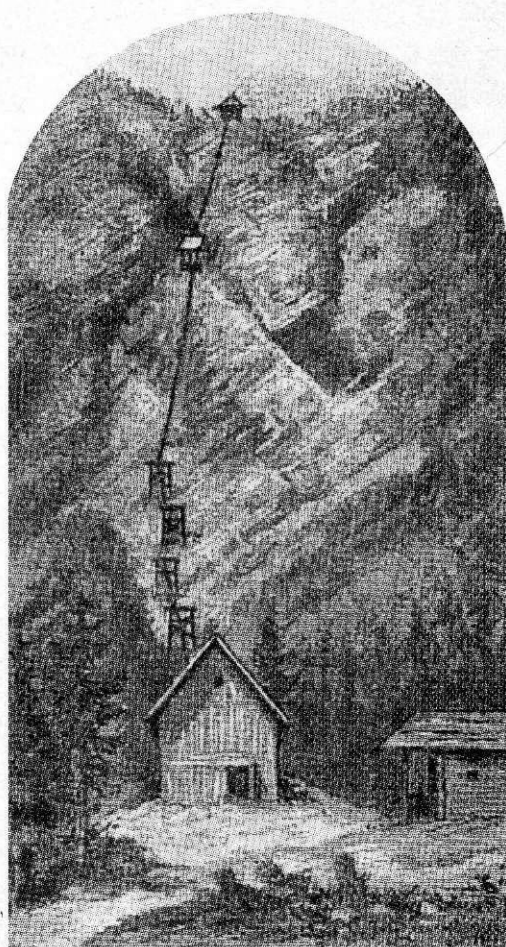
Po zaključku šole je bila prirejena poučna ekskurzija v razne tvornice po Sloveniji. O ogledu teh tvornic bomo pisali prihodnjič.

produkcijski program visoko vredno kvalitetno in žlahtno jeklo, legirano in pollegirano, vseh vrst, za stroje in orodja, za malega človeka in za težko obrambno industrijo. Ker nimamo čistih goriv, hočemo to gorivo nadomestiti z električnim tokom. Z električnim tokom dosežemo v električni peči temperature, ki v martinovih peči niso mogoče in ki na drugi strani omogočajo take vrste žlindre in tak metalurški potek rafinacije raztopljenega vložka, da je mogoče doseči jeklo, ki zadošča vsem kvalitetskimi zahtevam.

Naša električna peč z vsebino 7,5 tone je take velikosti, da bo do neke mere ustrezala še skromni porabi visoko vrednega in žlahtnega jekla. Na drugi strani je pa zopet to taka velikost peči, da bo mogoče zanjo dobiti potrebne količine čistega vložka. Vprašanje je še: zadostna količina električnega toka. Kajti, ne smemo pozabiti, da porabi ta peč dnevno svojih 25 do 30 tisoč kWh — to se pravi letno okrog 10 milijonov kWh, katerih prav za prav danes naše vodne centrale ne morejo več odstopiti. Za enkrat si pomagamo s parno turbino.

Proizvodnja kvalitetnega jekla je pri nas navezana na električno energijo. Obstoj našega podjetja in vsega gorenjskega kota bo zlasti v bodočnosti odvisen od razvoja kvalitetnega jekla in kvalitetnih izdelkov naše železarnice. Odvisen bo torej od zadostne oskrbe podjetja z električnim tokom. Vodne sile, s katerimi razpolaga naše podjetje, te nove zahteve, ki bo vedno večja, ne bodo mogle več kriti. Radi tega bo morala javna roka omogočiti, da pride naše podjetje ne le do potrebne količine električne struje, ampak tudi, da bo podjetje za to energijo plačevalo ceno, kakršno dovoljuje vedno ostrejša konkurenčna borba z inozemstvom.

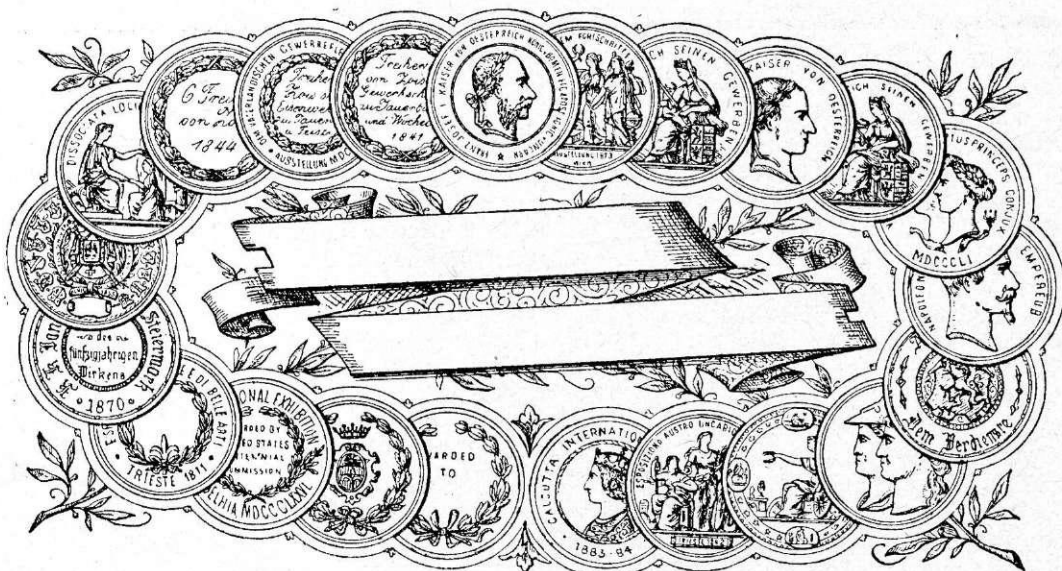
Jesenški kovinar in zlasti delavec v jeklarni je v zadnjih letih dokazal, da je enakovreden najboljšemu industrijskemu delavcu v inozemstvu. On je danes spo-

Vzpenjača na Komarčo v Bohinju. Tu so spravljali drva in oglje za topilnice in kovačije v Bohinju, Radovni, na Javorniku in na Savi.

znal, da je potrebna skrajna vestnost in pozornost pri izdelavi kvalitetnega jekla. Elektro-jeklo in naša nova elektro-jeklarna bo stavila na njega v tem pogledu še ostrejša zahteve, a prepričan sem, da jih bo naš delavec v jeklarni v polni meri izpolnil. Kajti, le tako osiguramo železarni na Savi in na Javorniku eksistenco tudi za slabše čase, eksistenco našega delavca in eksistenco bodočih pokolenj.

Pod temi pogoji bodo Jesenice stale vedno v prvi vrsti z najodličnejšimi jeklarnami inozemstva.

Izdelki jesenških fužin so sloveli že v starih časih. Javorniško jeklo je bilo poznano na vseh prekomorskih tržiščih. Tu so zbrana odlikovanja, ki so jih dobili naši izdelki v tisti dobi na raznih razstavah in v raznih deželah.

NAŠA LEPA KNJIGA

Shranite seznam knjig, ki bodo na razpolago v javni šolski knjižnici KID. Knjižnica bo pričela poslovati v avgustu.

I. LEPOSLOVJE

1. Pripovedništvo

Šarabon, Zgodovinske anekdote I/III.
Bevk, Rablji.
Bevk, Tatič.
De Waal, Valerija.
Detela, Prihajač.
Detela, Tujski promet.
Poljanec, Trenotki oddiha.
Reimmichl, Skrivnost najdenke.
Bevk, Gmajna.
Chesterton, Četrtek.
Doyle, Izgubljeni svet.
Erjavce, Zbrani spisi, I. del.
La Fontaine, Basni, I. del.
Alešovec, Petelinov Janez.
Alešovec, Ljubljanske slike.
Finžgar, Gozdarjev sin.
Jurčič, Sosedov sin.
Kalan, Povesti.
Meško, Njiva.
Meško, Slike.
Črnošolec Soški, Mladi gospodar.
Finžgar, Gozdarjev sin.
Finžgar, Študent naj bo.
Jaklič, Vesele povesti.
Meško, Povesti in slike.
Ogrinec, Vojnimir.
Bevk, Pesmi.
Gregorčič, Poezije, I. del.
Gregorčič, Job.
Levstik, Poezije, I. do III. zvezek.
Coloma, Boy.
Coloma, Kraljica mučenica.
Handel-Mazzetti, Junakinja iz Štajra, I./II. del.
Čech, Izlet gospoda Broučka.
Haggard, Jutranja zvezda.
Jirasek, V tujih službah.
Solovjev, Kratka povest o Antikristu.
Turgenjev, Stepni kralj Lear. Stepnjak, Hiša ob Volgi.
About, Kralj gora.
Curwood, Kazan — volčji pes.
Marby, Hanka.
Sienkiewicz, Jernač Zmagovač.
Baar, Zadnja pravda.
Bazin, Gruda umira.
Bourget, Zmisel smrti.
Dostojevski, Bele noči. Mali junak.
Brackel, Cirkuški otrok.
Bulver, Poslednji dnevi Pompejev.
Kellermann, Tunel.
Sheehan, Nodlag.
Bridges, Na pomoč.
Haggard, Kleopatra.
Lovrenčič, Publius in Hispala.
Spillmann, Junaštvo in zvestoba.
Cankar, Moje življenje.
Javornik, Srečanje z nepoznanimi.
Jurač, Kraj umira.
Levstik, Gadje gnezdo.
Pregelj, Otroci sonca.
Turgenjev, Lovčevi zapiski, I./II. del.
Turgenjev, Plemiško gnezdo.
Breme, Od življenja strta.
Haluška, Lamotski župnik.
Javornik, Črni breg.
Keller, Hagarin sin, I./II. zvezek.
Jarc, Novo mesto.
Kranjec, Pesem ceste.
Mrzel, Luči ob cesti.
Prus, Faraon, I.—III. del (3 knjige).
Bazin, Iz vse svoje duše.
Brackel, Cirkuški otrok.
L'Ermite, Deklica z odprtimi očmi.
Constantin-Weyer, Usodna preteklost.
Durych, Marjetica.
Hugo, Leto strahote.
Rahmanova, Tovarna novega človeka.
Streuvels, Hlapec Jan.
Urban, Živi bič.
Kranjec, Predmestje.
Sinclair, Dolarji, I./II. zvezek.
Slovenske novele.
Biggers, Kitajčeva papiga.
Kukučin, Hiša v bregu.
L'Ermite, Žena z zaprtimi očmi.
Vieser, Pevček.

(Dalje prih.)

Ing. Karel Oroszy, obratovodja metalurškega oddelka:

VARJENJE

(Dalje)

Obločno varjenje

Pri obločnem varjenju se uporablja toplota električnega toka za raztaljenje kovinskega materiala in za vtaljenje dodatnega materiala, to je elektrode. Srednja temperatura električnega toka znaša 3500°C . Kot oblok označujemo prehod toka skozi zrak ali druge pline pod močnim proizvajanjem toplote in svetlobe. Da nastane oblok, je potrebno, da se stakneta dva prevodnika toka in se potem zopet odmakneta na kratko razdaljo. Tako nastane med obema prevodnikoma obločni ogenj. Za nastanek obločnega ognja (obloka) je potrebna neka napetost, ki jo imenujemo vžigalno napetost, medtem ko je za vzdrževanje obloka potrebna tako zvana varilna napetost. Zadržanja je odvisna od dolžine obločnega ognja. Ako postane dolžina obloka večja, kakor bi ustrezala varilni napetosti, se oblok pretrga.

Pri varjenju se običajno uporabljata za en prevodnik kos, ki ga varimo, za drugi pa elektroda. Elektroda je lahko ogljena ali pa kovinska. Danes se skoraj izključno uporablja varilni način, ki ga je l. 1892. izumil Slavianov in pri katerem se obločni ogenj napravi med kovinsko elektrodo in kosom, ki ga varimo.

Obločni plamen odtopi elektrodo in dobavlja material za varilni šiv. Elektroda služi torej istočasno tudi za dodatno snov. Kakor hitro se užge oblok, nastane istočasno nataljenje kosa in odtaljenje elektrode. Slavianovov način lahko uporabljamo tako za istosmerni kakor za izmenični tok in tudi za varjenje v vseh legah, to je vodoravno, navpično in nad glavo. Ta način varjenja je tudi v praktičnem pogledu najbolj pripraven, ker rabi varilec za varjenje samo eno roko, drugo pa ima prosto za držanje ščita.

Jakost toka in napetost sta medsebojno odvisna. Jakost toka za ogljene elektrode s premerom 4–25 mm leži med 25 in 700 amp. Varilna napetost pa gre od 20 do 60 voltov. Pri varjenju z obločnim plamenom kovinskih elektrod se giblje jakost toka v mejah 60 do 250 amp, varilna napetost pa od 16 do 40 voltov, to pa za največ uporabljane premere elektrod od 2 do 6 mm. Pri gorkem varjenju litega železa znaša jakost toka — uporabljajoč elektrode do 20 mm premera — okrog 1500 amp. Za užiganje obloč-

nega ognja se rabi 60 do 70 voltov napetosti.

Temperature obloka znašajo, kakor že uvodoma povedano, 3500 do 4000°C . Pri varjenju z istosmernim tokom je temperatura na polu + za ca. 600° višja, kakor na polu —, med tem ko obstoja pri varjenju z izmeničnim tokom, pri katerem nimamo stalnega pola + oziroma pola —, na obeh koncih enaka temperatura.

Elektroda, obločni ogenj in varilni kos skupno tvorijo sistem, skozi katerega teče električen tok in ki je obdan z magnetičnimi silnicami. Zaradi teh silnic se obločni ogenj, ki bi vzel drugače najkrajšo pot med elektrodo in kosom, stransko odkloni. Ta pojav, ki nastaja pri varjenju z istosmernim tokom in mnogokrat s spremljajočim pihanjem in plahutanjem, imenujemo pihalni učinek obloka. Ta pojav je lahko tako močan, da onemogoči brezhibno varjenje; na drugi strani pa je treba zopet omeniti, da pomeni zmerno pihanje za varjenje neko prednost, ker odpiha iz varilne kopeli pri taljenju nastajajoče dele žlindre in prepreči, da ne ostanejo v varilnem šivu. Med različnimi načini zmanjševanja pihalnega učinka je najbolj enostavno ustrezajoče nagnenje elektrode. Ker je pihalni vpliv odvisen od priključka toka, ga lahko odstranimo tudi s preložitvijo ali s premikom priključka na kosu. S tem pa je varilec pogosto prekinjen v svojem delu, na drugi strani pa gibljivi tokovni priključek ne jamči za brezhibni prevod toka. Vpliv na pihalni učinek imajo tudi elektrode same, ker gole elektrode pihajo bolj kakor obdane. Razlika je tudi v uporabi vrste toka in se pojavijo motnje pri istosmernem toku močnejše kakor pri izmeničnem.

Popis lastnosti posameznih proizvajalcev toka za varjenje bi bila naloga posebnega sestavka. Kljub temu naj že tu povemo nekaj o ravnanju z varilnimi agregati. Z ozirom na prilike v obratu, naj se ti od časa do časa očistijo prahu in nesnage, kar gre najbolje s preprihavanjem. Kontakti morajo biti večkrat pregledani. Pri varilnih agregatih se moramo prepričati o stanju in dobrem mazanju ležajev. Kolektor in krtačice se morajo večkrat preiskati in slednje po potrebi pravočasno izmenjati.

K varilnemu priboru spada:

Varilni kabel, ki naj bo po možnosti upogljiv zlasti v zadnjih metrih pred varilnimi kleščami.

Varilne klešče ali držalo elektrod ne smejo biti pretežke, elektrode se morajo v njih dati lahko izmenjati. Svora (priključna spojka) za pritrditev kabla na kos je največkrat svora na vijak (vijačna svora).

Varilni ščit ščiti varilca pred svetlobnimi in toplotnimi žarki obločnega ognja. Za opazovanje varjenja se nahaja v ščitu varnostno steklo temne barve z brezbarvnim predsteklom. Pri montažnih delih se lahko uporabi naglavna ščitna maska, da sta tako obe roki prosti.

Žična krtača za snaženje varilnega šiva.

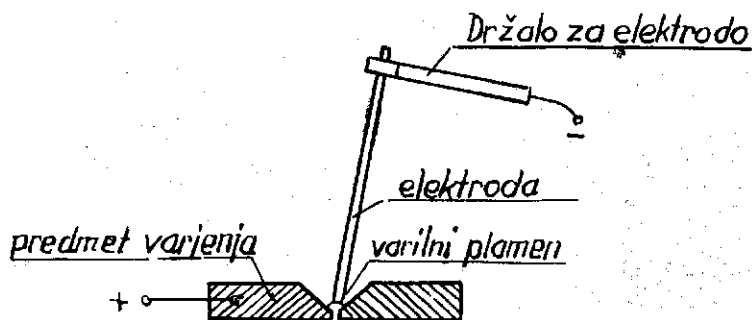
Kladivo za odbijanje in odpravo žlindre.

Zaščitna obleka varilca sestoji iz usnjenih ali azbestnih rokavic in predpasnika. Varilna delavnica (varilnica) mora biti lahko prezračljiva. Za varnost drugih oseb moramo vsak varilni prostor obdati s temno pleskanimi stenami ali s temnimi zastori.

Poleg ročnega varjenja poznamo še tako zvano avtomatsko obločno varjenje, ki ima proti prvemu več prednosti. Uporablja se za posebno dolge varilne šive in pri izdelavi predmetov v velikih množinah (v masah).

Glavni sestavni del varilnega avtomata je varilna glava, ki elektrodo avtomatično užge in ustrezajoče njenemu odtaljevanju s pomočjo motorja premika naprej. Razlikujemo varilne glave za varjenje z ogljeno elektrodo in varilne glave za varjenje s prosto žico in z žico z jedrom. S samodelnimi varilnimi napravami dosežemo znatno večjo varilno brzino in čistejšo šive kakor pa z varjenjem na roko, ker je vodenje elektrod bolj enakomerno.

Gospodarske proizvodnje v Rusiji, ki nas bi zanimalo ob priliki gospodarskega spoznanja z našo kraljevino, so: Rusija proizvaja največ gospodarskih strojev na vsem svetu, največ sladkorja iz sladkorne pese, proizvaja največ železne rude v Evropi, največ industrijskih predmetov, največ zlata, največ strojev, največ traktorjev, največ tovornih avtomobilov itd. Rusija obsega nad 21 milijonov kvadratnih kilometrov in ima nad 190 milijonov prebivalcev, je torej 76krat večja kot naša država, 4krat večja kot Francija, dva in pol krat večja od Nemčije, ima 5 mest z nad milijon prebivalci in 100 mest z nad 100 tisoč prebivalci. Rusija ima dalje 102 različna naroda v svoji sestavi, torej prav slovanska ne more biti. Slovanov je baje 120 milijonov, ima 200.000 padalcev, 20.000 avionov, 10.000 tankov, 300 divizij pešadije itd. Krasne pa so tudi ruske ženske — različne rase nastopajo v povorkah, žene iz Kazahstana, Uzbekistana itd. V telovadnih organizacijah sodeluje nad 2 in pol milijona žena velike ruske zemlje. Nekatere rase so poznane kot najlepše že od davna.

Sl. 1. Shema varjenja po Slavianovu.

Sušnik Matija:

NAČRTNO DELO

OSNOVNI POGOJ GOSPODARSKEGA NAPREDKA IN IZBOLJŠANJA ŽIVLJENSKIH RAZMER

Gigantska borba, ki je nekaj tednov besnela na zapadni evropski celini med največjimi in najbolje oboroženimi armadami, ki jih je kdaj videl svet, nam je jasno pokazala, kako važno je za sodobno oboroževanje na daljšo dobo skrbno preračunano načrtno delo v mirnem in vojnem času, ki se izvaja v zaledju.

Med tem, ko je bilo v Angliji in Franciji več let sem, in to do zadnjega časa — na milijone brezposelnih nameščencev in delavcev, so bili v Nemčiji zaposleni prav vsi in je Nemčija morala za težja dela v rudnikih in v železarnah ter v poljedelstvu zaposliti na stotisoče delavcev iz drugih držav.

Sedanja vojna se ne odločuje danes samo na bojiščih, ampak tudi v zaledju in to v rudnikih, tovarnah, na železnicah, cestah, na poljih in v gozdovih.

Nemčija je že pred leti uvedla obvezno delo za vso nemško mladino, ki je bila razvrščena v nešteto delavskih čet in polvojaških formacij. Te delovne formacije so bile v prvi vrsti zaposlene pri gradnji novih in rekonstrukciji starih cest, pri gradnji rečnih kanalov, pri izsuševanju močvirij, gradnji vodovodov, pridobivanju nove plodne zemlje, pogozdovanju goličav in pri zbiranju starega železa.

Največja skrb državne uprave pa je bila usmerjena gradnji novih, širokih in modernih cest, zavedajoč se, da je široko in gosto razpredeno cestno omrežje zelo velike važnosti, ker spaja velika mesta in

industrijska središča s podeželjem, kar je velikega pomena v mirnem in v vojnem času, ko se lahko velike armade v najkrajšem času prepeljejo z enega na drugo bojišče.

Ko sem bil pred leti v Nemčiji, sem videl na cesti med Gradcem in Dunajem ogromen, za naše skromne razmere naravnost nezaslišan avtomobilski promet. Proti Dunaju se je na široki in kot miza gladki cesti na velikonočne praznike vozilo na desettisoče avtomobilov in motociklov, in to z brzino od 80 do 120 km na uro. Dobra cesta, motorno vozilo, izkušen vozač in dobra prometna organizacija, to so danes najbolj važni činitelji v miru in v vojni.

Načrtno delo, ki je preračunano na daljšo, naprej določeno dobo, in to v vseh panogah državnega in zasebnega gospodarstva, mora prinesiti pozitiven uspeh.

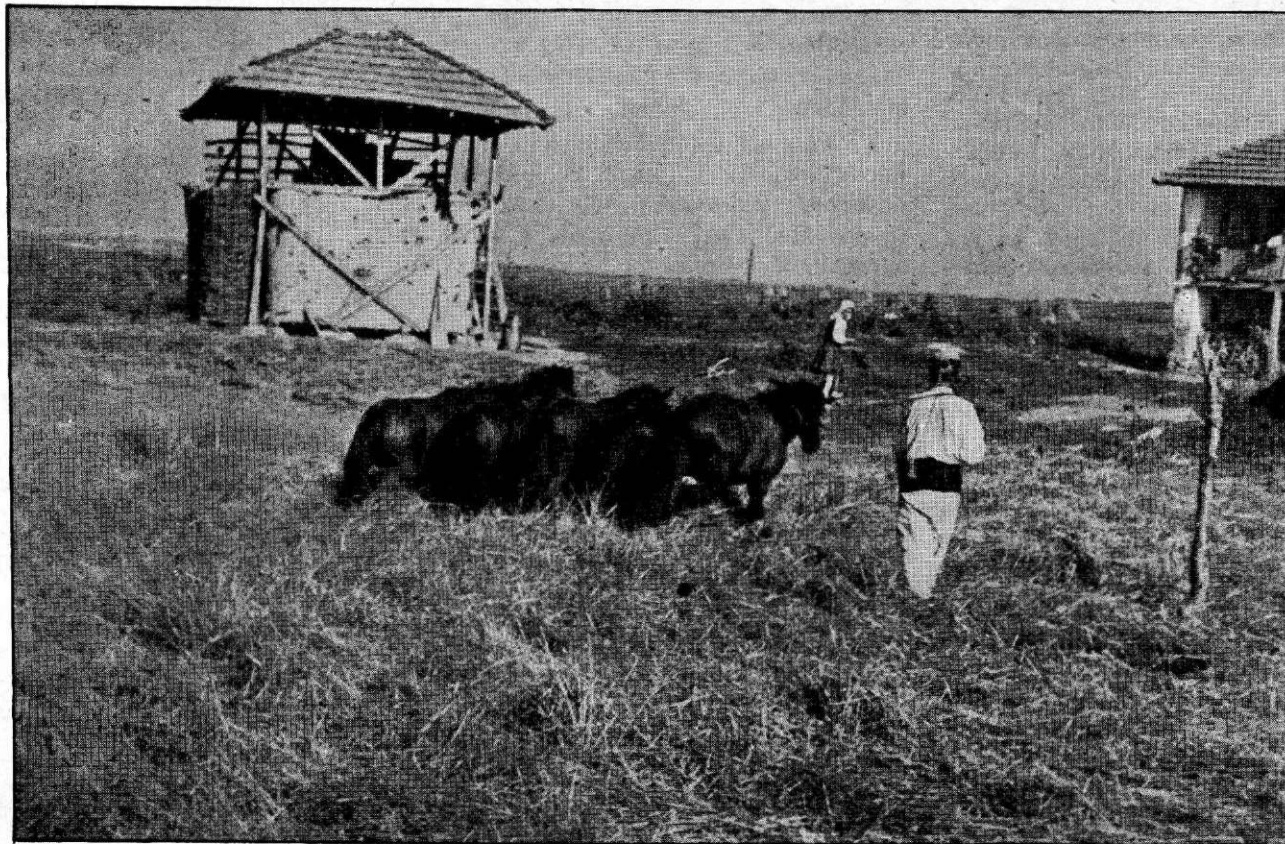
Mobilizacija vseh delovnih sil je tudi za našo državo življenjska nujnost. Pri nas je stotisoče pridnih mladih ljudi, ki bi radi delali, pa na leta čakajo na zaposlitev, in nešteto takih, ki hočejo v brezdelju živeti na račun drugih. Pri nas je dela povsod dovolj. Imamo razdrapane, ozke in vijugaste ceste, močvirna ozemlja, pokrajine brez pitne vode, slabo obdelano zemljo in gozdne goličave. Če bi pritegnili k delu vse nezaposlene delovne sile in uvedli petletko za gospodarsko povzdigo naših krajev in kulturno rast njenih prebivalcev, bi ustvarili tudi

veliko obrambno silo. Z izgradnjo novih modernih prometnih žil, s smotrnim obdelovanjem zemlje, regulacijo rek itd. bi rasla tudi kupna moč širokih plasti našega naroda. S povečanjem kupne moči bi bolje uspevale trgovina, obrt in industrija, z njo pa bi se zboljšale tudi življenjske razmere industrijskih delavcev in nameščencev tako, da bi njihov denar lahko v znatnejši meri zopet oplajal podeželje.

Veliki dogodki zadnjih tednov so jasno pokazali, kako važen činitelj je v mirnem in vojnem času načrtno in do vseh podrobnosti skrbno in temeljito izvajano delo. Države z ogromnimi imperiji, neizčrpnim človeškim materialom ter neizmernim naravnim bogastvom v tej vojni podlegajo državam, ki jim marsikaj primanjkuje, kar je v državnem gospodarstvu in pri sodobnem načinu vojevanja nujno potrebno. S točno izvajanim gospodarskim in vojaškim načrtom, z mobilizacijo vseh narodnih sil so totalitarne države dosegle vojaško in vojno gospodarsko nadmoč nad dvema svetovnima imperijama, ki imata vsega v izobilju.

Tudi pri nas bi bilo zelo potrebno pritegniti vse naše delovne sile k povzdigi našega gospodarstva za zboljšanje življenjskih razmer. Vse svoje delo bomo morali prilagoditi sedanjemu času in novim razmeram. Tisti leni časi, ko smo se vozili z volovsko vprego in se borili z motiko, so že davno minuli in se ne bodo povrnil več.

Narodi, čim manjši so, tem večjo delavnost morajo razvijati. Delo in telesne vaje — sta tisti gibalni sili, ki ohranjata posameznika in celoto pri vsestranski življenjski čilosti in ga usposabljata za najtežje naloge in borbe. Vsi moramo delati in temu primerno hočemo tudi dobro živeti. Vsak priden, sposo-

ben in trezen nameščenec in delavec naj bi toliko zaslužil, da bi bil naročen na en dnevnik, da bi imel radijev sprejemnik, bi imel svojo hišico z vrtičkom, ali da bi si s časom lahko nabavil mali avto ali motorno kolo, s katerim bi svojce v svojem prostem času lahko popeljal po lepi in gladki cesti ven v lepe obmorske in planinske kraje na izlete in na letovanja.

S tako urejenim življenjem bi bolje uspevala trgovina, obrt in industrija, bi bolje uspeval turizem in bi bolje vnovčil svoje pridelke naš kmet. Z zboljšanjem cest in čim močnejšo motorizacijo pa bi v teku let dobili na desettisoče dobrih in izkušenih vozačev, ki danes v širnem svetu igrajo tako važno in odločilno vlogo.

vojski državne obrambe. Ta uredba navaja in objasnjuje vse, kdo in kaj spada v pomožno vojsko.

Ker pa obsega pomožna vojska vse delazmožno prebivalstvo, je prav, da se s to uredbo seznani vsak državljan kraljevine. Ta uredba tudi pojasnjuje, kateri obvezniki vojaške sile se prevedejo v pomožno vojsko.

Uredbo o pomožni vojski bomo postopoma priobčevali v tem poglavju lista.

IZ OBLASTI NARODNE OBRAMBE

V smislu napovedi v zadnji številki našega lista pričenjamo z objavami potrebnih navodil iz oblasti nar. obrambe za vse ljudstvo in prebivalstvo.

Kadar je država v vojni, ima pravico, da zahteva od državljanov vse: življenje in premoženje. Prav tako pa imajo državljani dolžnost, da dajo za obrambo domovine državi vse. Saj je domovina največji ideal. Pa ne samo v vojni, vedno je treba misliti na moč in zavarovanje domovine.

Toda v poteku dosedanjih vojn ni bilo mogoče doseči enake porazdelitve dolžnosti in nevarnosti, kajti tisti, ki so bili na frontah, so pač žrtvovali več od tistih, ki so ostali v zaledju. V totalitarnih vojnah te razlike ni več. Danes skoro ni več delitve državljanov v vojaško in civilno prebivalstvo, tudi ne delitve v vojno cono in zaledje, kajti obseg totalitarne vojne zajema vse.

Vemo, da se v primeru, ko je država v nevarnosti, izvrši mobilizacija vojske. Pri našem narodu vemo še to, da zadoštuje samo klic in državljani že stopajo v vrste brez čakanja na papirje. To je naša odlika, ki jo priznavajo hrabremu jugoslovanskemu narodu vsi narodi sveta.

Toda poleg mobilizacije vojske za fronto je potrebna še mobilizacija vsega zaledja, prometa, financ, industrije, poljedelstva, kajti le tako strnjen in organiziran narod in le tako podprta vojska uspevata. Znano je, da je za vsakega bojovníka na fronti potrebnih še več bojovníkov v zaledju, ki delajo na gospodarskih ustvaritvah. Razpored in organizacija delovne sile za časa vojne je prav tako važna kakor čisto vojaški del.

Vse te delovne sile v posameznih strokah se morajo mobilizirati istočasno z mobilizacijo vojske. To vprašanje pa je rešila uredba osrednje vlade o pomožni

UREDBA O POMOŽNI VOJSKI DRŽAVNE OBRAMBE

I. POGLAVJE

Splošne določbe

Člen 1.

(¹) Pomožno vojsko državne obrambe tvorijo in obveznemu delu po določbah te uredbe so zavezani vsi državljani kraljevine Jugoslavije moškega spola, sposobni za umsko delo, od dovršenega 16. do dovršenega 70. leta starosti, ali za telesno delo, od dovršenega 16. do dovršenega 65. leta, izvzemši obveznike vojaške sile.

(²) Izmed obveznikov vojaške sile pripadajo pomožni vojski in se vanjo prevedejo tisti obvezniki vojaške sile, ki so oproščeni vpoklica k vojaškim edinicam v mobilnem ali vojnem stanju, in to:

a) za potrebe prometne in poštno-telegrafske službe;

b) za delo v podjetjih, delavnicah in rudnikih, ki so potrebni državni obrambi.

(³) Vse te osebe, prevedene v pomožno vojsko, ostanejo na svoji redni dolžnosti in velja, da so v vojaški službi. To velja, dokler traja potreba po takih obveznikih pri pomožni vojski; ko ta potreba preneha, se taki obvez-

OB KOŠNJI

Foto: Smolej

niki črtajo iz vrst pomožne vojske in se vrnejo k vojaški sili na razpored.

(4) Osebe, starejše od 70 oziroma 65 let, ki pa so še sposobne za opravljanje službe pri pomožni vojski, se smejo uvrstiti, če izjavijo tako željo, med obveznike pomožne vojske kot prostovoljci.

(5) Osebe, sposobne za vrste službe pri pomožni vojski, se določajo po njih pripravnosti za posamezne vrste službe in po njih stalnem opravi, po potrebi ali na zahtevo osebe tudi z zdravniškim pregledom.

Člen 2.

Pomožna vojska se mobilizira po potrebi ob državni mobilizaciji, da se zavaruje življenje in delovanje mobilizirane vojaške sile, vzdržuje življenje vsega ljudstva in zagotovi obstanek države med vojno.

Člen 3.

Z uredbo ministrskega sveta se izdajo posebni predpisi o disciplinski odgovornosti obveznikov pomožne vojske.

Za obveznike vojaške sile, ki se prevedejo v pomožno vojsko (odst. 2. člena 1.), veljajo še dalje določbe o disciplinski in kazenski odgovornosti, ki veljajo za vse druge obveznike vojaške sile.

Člen 4.

Če obveznik pomožne vojske izgubi življenje med tem, ko je pri pomožni vojski v službi, ali se njegova delamožnost zmanjša, velja za vojno žrtev oziroma za vojnega invalida.

Člen 5.

Pomožna vojska ima tri pozive:

1. Prvi poziv so upravno in strokovno osebje in strokovni delavci v industriji, obrti, gozdarstvu, rudarstvu, prometu, gradbeništvu in saniteti. V ta poziv se po potrebi lahko uvrstijo tudi izučeno osebje in delavci teh poklicev.

(Dalje)

to vlekli« in omahovali v balansiranju sem in tja, midva pa sva morala paziti na čas in postaje, da se ne potegneva predaleč in preko označene postaje, ki je bila navedena na velikem voznem listu.

V teku pol ure, med drugo in tretjo uro zjutraj, je na postaji Slavonski Brod menda največji promet, šest brzdovlakov pride in odpelje v tem času. Eden iz Sarajeva, dva iz Beograda, dva iz Zagreba, eden teh dveh vozi preko Dugog Sela, drugi čez Sisek. Da bi zasegel prostor v sarajevskem brzcu, že v Zagrebu vsakdo stremi za tem, da se vozi s prvim brzim, dasi prihaja drugi samo deset minut za njim, ki pa je navadno prazen. Tako mi je pripovedoval sprevednik, ki je bil zelo zgovoren, morda zato, ker je nekoliko dišal po bosanski slivovki.

Zagrabila sva vsak svoj kovčeg in hitela po dolgem peronu tja na ono stran, kjer je čakal pritlikavi brzec. Srečo sva imela, vagon je bil zelo udoben s širokimi okni, nobene druge razlike od normalno-tirnega vagona kot, da so nas ljudje, ki so hodili po peronu, gledali skozi okno od zgoraj doli. Kaj pa to? Dež, naliiv? Po pločevinasti strehi je ropotalo, kot bi kdo šrapnele stresal. Moja trditev, da bom imel lepo vreme, naj se torej ne uresniči? Vozimo se skozi pusto pokrajino, ki je zaradi slabega vremena še bolj neprijazna, dan se naznanja skozi goste, nizko viseče oblake. Ob takem razpoloženju pač ni za drugo kot za dremanje in tako smo tudi vsi potniki storili. Na postajih čakajo muslimanke z zastrtimi obrazi. Pozneje, v Sarajevu, smo ugotovili, da so takšne, ki niso bile izmed najlepših, obraz skrbno zakrivala, bolj »fletne« so pa nosile prozoren pajčolan ali kakor se že pravi tistemu koncu črnega blaga.

(Dalje prih.)

ZOPET POTUJEM . . .

Menda ni človeka, ki si mora z delom svojih rok ali pa svojim umom služiti svoj vsakdanji kruh, ki bi se že v naprej ne veselil zakonito določenega dopusta. Že mesce pred nastopom kuje načrte, zasleduje pota in železniške črte zemljevida, primerja vozne rede in pa, kar je seveda glavno, sestavlja proračun. Dnevniku ali pa tudi mesečnemu zaslužkarju ni dano, da bi vzel s seboj na potovanje čekovni blok, s pomočjo katerega si lahko v vsakem večjem kraju zopet napolni morebiti izpraznjeno denarnico. Proletar mora natančno vedeti, koliko bankovcev in kovancev bo imel v žepu, ko bo na dan nastopa dopusta stopil na vlak.

Z ozirom na zatemnelo evropsko politično nebo ni bilo letos misliti na kakšno prekoračenje državne meje, ne proti severu, a tudi na jug ne, dasi do tistih dni naš južni sosed še ni izvelkel sablje iz nožnice. Torej, kam? V planine? Ne, stare kosti ni da bi prestavljal po strmih gorskih kozjih potih, to je za mladino in pa za onega, ki ima rad razgrajanje po naših gorskih domovih. Na Dolenjsko, Slovenske gorice? Tudi ne. Tod je veselo le ob trgatvi, zdaj pa je v vinogradu samo delo in sicer trdo delo, tudi 16 ur dnevno. Kjer pa se težko dela, tam se oni, ki se »oddihuje«, ne počuti preveč dobro. Torej kam pa?

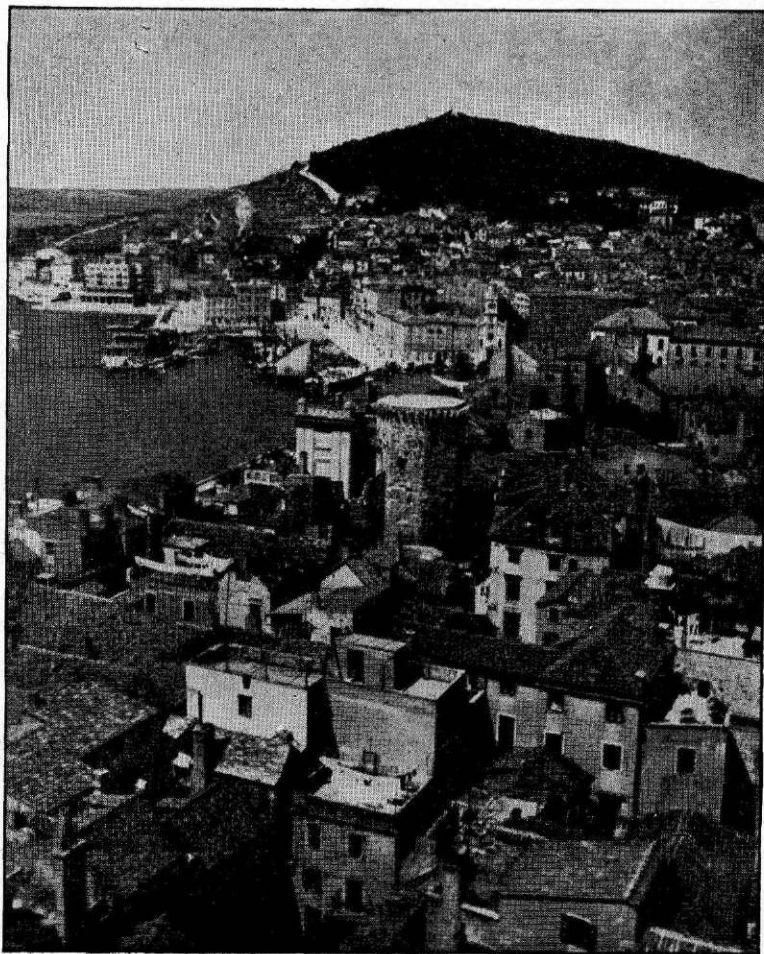
Mar je treba nam Jugoslovanom res toliko razglabljeti kam? Čemu pa imamo do tisoč kilometrov dolgo morsko obalo, čemu morje, ki je vir zdravja, čemu krepilno, zdravo dalmatinsko vinsko kapljico, čemu nebroj vrst najrazličnejših morskih rib? Tujci prihajajo k nam od vseh strani, da občudujejo lepoto dežele tisoč otokov, kot nazivlje Jadransko obalo neki potopisec, nam pa je naš Jadran tako malo znan.

Pri železniški blagajni so mi povedali, da stane serija sedemkrožne proge državne železnice, t. j. **Jesenice—Zagreb—Brod—Sarajevo—Dubrovnik—Split—Zagreb—Jesenice** ali pa obratno, malenkostno vsoto 325 dinarjev in to z brzovlakom. Torej, le neke dinarje več kot **Jesenice—Beograd** samo v eno smer.

Kupe udobnega štiriosnega vagona, na katerem je visela tabla z napisom Je-

senice—Beograd, sva zasedla sama. No, če bo tako vse do Slavonskega Broda, potem se bo dalo celo »po dolgem sedeti«. Pozdravljene Jesenice za dva tedna, zdaj naju ne bo prebujala iz sladkega sna to-tarniška sirena, marveč ona Jadranske in Dubrovačke plovitbe. V Ljubljani se je najina namera s sedenjem po dolgem že razblinila v nič, vagon je bil na mah poln in se ni hotel kar nič več izprazniti. Sicer pa, kje naj bi se pa tudi praznil, postali smo le v Zidanem mostu, Sevnici in Brežicah, po dobrih štirih urah vožnje iz Jesenic smo že na glavnem kolodvoru hrvatske metropole. V temi se ne da razgledovati po pokrajini, skozi katero drvi nočni brzec, počasi so skoro vsem potnikom zlezle glave navzdol. Oni, ki so imeli za cilj Beograd, so brez skrbi lahko »dre-

Del našega
obmorskega mesta
Splita s parkom
Marjanom
v ozadju

V OKVIRU II. LETNIH ŠPORTNIH IGER KID ORGANIZIRAJO NAŠI SODELAVCI KULTURNI FESTIVAL ŽELEZARSKIH JESENIC

ki se bo vršil v dnevih 10. in 11. ter 17. in 18. avgusta 1940. na športnem igrišču KID pod Mežakljo

Da se prikaže najširši javnosti glasbeno, prosvetno, telesnovzgojno in športno delovanje naših sodelavcev, prirejamo v okviru II. letnih športnih iger KID kulturni festival po sledečem sporedu:

Sobota, dne 10. avgusta 1940.

Ob 17,45: Fanfare.

„ 17,50: O. Župančič, »Kovaška« — zborna deklamacija.

„ 17,55: Slavnostna otvoritev, dviganje državne zastave in nagovor tehn. ravnatelja, g. dr. ing. H. Klinarja.

„ 18,—: Telovadni nastop — sodelujejo sodelavci, včlanjeni v telovadnih društvih »Sokol« in Fantovskih odsekih z Jesenic in Slov. Javornika-Kor. Bela.

„ 20,—: Uprizoritev narodnega igrokaza »Plavž«, ki ga je spisal naš pisatelj — sodelavec France Klinar. Izvajajo sodelavci, igralci, pevci in godbeniki prosvetnih društev z Jesenic, Javornika in Kor. Bele.

Nedelja, dne 11. avgusta 1940.

Ob 9,—: Sv. maša na športnem igrišču KID. Pri obredu igra godba Krekovega prosvetnega društva z Jesenic.

„ 10,—: »Gorenjska kmečka ohcet«, Prikazovanje narodnih običajev in narodnih noš ob sodelovanju sodelavcev z Javornika, Jesenic, Kor. Bele in okolice. Po ustmenih izročilih starih Gorenjcev in Gorenjk priredil naš sodelavec France Klinar.

„ 15,—: Pevski in glasbeni koncert. Sodelujejo pevski zbori in godbe na pihala z Jesenic, Javornika in Kor. Bele.

„ 18,—: Orodna telovadba telovadcev in telovadk.

„ 20,—: Zaključek glasbenega in prosvetnega festivala ob petju slovanske himne »Hej Slovani«. Pojejo združeni pevski zbori.

Sobota, dne 17. avgusta 1940.

Ob 15,45: Otvoritev II. letnih športnih iger KID.

„ 16,—: Tek na 3000 m — seniorji.

„ 16,10: Met krogla — seniorji, juniorji, dame.

„ 16,20: Skok v višino — seniorji, juniorji, dame.

„ 16,50: Tek čez zapreke 110 m — seniorji.

„ 17,—: Troskok — seniorji, juniorji.

„ 17,30: Dviganje uteži.

„ 18,—: Koncert godbe Krekovega prosvetnega društva z Jesenic.

„ 20,—: Boksarski nastop med sodelavci KID in Bat'c, Borovo. — Reproducirani koncert.

Nedelja, dne 18. avgusta 1940.

Dopoldne:

Ob 8,—: Predtek 100 m — seniorji in juniorji. — Met diska — seniorji, juniorji, dame.

„ 8,30: Tek na 200 m — seniorji, juniorji.

„ 8,45: Skok v daljino — seniorji, juniorji, dame.

„ 9,—: Tek na 800 m — seniorji.

Ob 9,20: Met kopja — seniorji, juniorji.

„ 9,30: Finale teka na 100 m — seniorji, juniorji. — Skok s palico — seniorji, juniorji.

„ 9,40: Tek na 60 m — dame.

„ 10,—: Štáfeta 4 × 100 m — seniorji, juniorji.

„ 10,20: Tek na 1500 m — seniorji.

„ 10,30: Štáfeta 4 × 60 m — dame.

„ 10,40: Nogometna tekma juniorjev — Jesenice : Javornik.

Popoldne:

Ob 14,—: Vlečenje vrvi med posameznimi posadi obratov Jesenice : Javornik.

„ 15,—: Tekma v odbojki ali table-tenisu.

„ 15,30: Nogometna tekma Old-boy KID : industrija Kranj.

„ 16,—: Nogometna tekma KID. Nasprotnik: industrijski klub, ki še ni znan. — Po končani tekmi razdelitev nagrad in zaključek iger.

Pri popoldanskem sporedu igrata v odmorih godbi jeseniškega »Sokola« in »Kovinarjev« izmenično koncertne komade.

Sodelavci! Pripravljajmo se za naš festival, posejajmo vaje in treninge. Potrudimo se, da bo naša prireditev dokaz naše sposobnosti in dostojna ugledu, ki ga uživajo naše železarske Jesenice!

Navodila:

Prijave so potrebne samo za športne panoge.

Tekmuje se po pravilnikih in pravilih obstoječih športnih zvez. Pravico nastopa imajo vsi sodelavci KID in ona mladina, katerih starši in svojci so zaposleni pri KID.

Starostna doba za juniorje je do 18 let; dame tekmujejo skupno, seniorke in juniorke. Nogometne tekme Old boy se lahko udeležijo le oni bivši in aktivni nogometaši, ki so dopolnili 30 let. Za boks naj se prijavijo le oni tekmovalci, ki imajo za seboj že potreben

trening. Moštvo KID za boks bo sestavil sodelavec Baloh Evstahij.

Vsa nogometna moštva bosta sestavila sodelavca Janežič in Brun Viktor.

Moštva za odbojko ali table-tenis bo sestavil sodelavec Štrumbelj.

Moštva za vlečenje vrvi posameznih obratov naj iz svoje sredine izberejo vodnika, ki ga morajo s prijavo imenoma navesti. Ta bo prejemal navodila za vse moštvo. Moštvo tvori 6 oseb. Obrati lahko prijavijo po več moštev.

Nastopiti so dolžni vsi verificirani tekmovalci, ki so zaposleni v obratih KID. Vse ostale, ki čutijo sposobnost za eno ali drugo panogo, vljudno vabimo k sodelovanju. Vsak tekmovalec tekmuje na lastno odgovornost.

Prijave sprejemajo v vsakem obratu dninski beležniki, ki naj si delo sporazumno porazdelijo. Prijavitelj se je do najkasneje 25. julija t. l., 26. julija pa je treba vse prijave oddati tajniku g. Humru v Hrenovci. Po tem času se naknadnih prijav ne bo več sprejemalo.

Prvi trije tekmovalci v vsaki skupini bodo prejeli častna darila. Zmagovalci pa bodo dobili naslov prvaka KID za leto 1940.

V primeru slabega vremena se bo vsa prireditev preložila za en teden.

Vodstvo si pridrži pravico izpremembe programa.

Informacije pri gg.: Cerar Drago, Plavž II., telefon št. 239, in Lovro Humer, Hrenovca, telefon št. 256.

Srečno!

† **CIRIL NOVAK**
gojenec vaješke šole KID

Poslovilno besedo mlademu kovinarju bomo prinesli v prihodnji številki.

JESENICE

Foto: Pavlin

niki črtajo iz vrst pomožne vojske in se vrnejo k vojaški sili na razpored.

(4) Osebe, starejše od 70 oziroma 65 let, ki pa so še sposobne za opravljanje službe pri pomožni vojski, se smejo uvrstiti, če izjavijo tako željo, med obveznike pomožne vojske kot prostovoljci.

(5) Osebe, sposobne za vrste službe pri pomožni vojski, se določajo po njih pripravnosti za posamezne vrste službe in po njih stalnem opravi, po potrebi ali na zahtevo osebe tudi z zdravniškim pregledom.

Člen 2.

Pomožna vojska se mobilizira po potrebi ob državni mobilizaciji, da se zavaruje življenje in delovanje mobilizirane vojaške sile, vzdržuje življenje vsega ljudstva in zagotovi obstanek države med vojno.

Člen 3.

Z uredbo ministrskega sveta se izdajo posebni predpisi o disciplinski odgovornosti obveznikov pomožne vojske.

Za obveznike vojaške sile, ki se prevedejo v pomožno vojsko (odst. 2. člena 1.), veljajo še dalje določbe o disciplinski in kazenski odgovornosti, ki veljajo za vse druge obveznike vojaške sile.

Člen 4.

Če obveznik pomožne vojske izgubi življenje med tem, ko je pri pomožni vojski v službi, ali se njegova delamožnost zmanjša, velja za vojno žrtev oziroma za vojnega invalida.

Člen 5.

Pomožna vojska ima tri pozive:

1. Prvi poziv so upravno in strokovno osebje in strokovni delavci v industriji, obrti, gozdarstvu, rudarstvu, prometu, gradbeništvu in saniteti. V ta poziv se po potrebi lahko uvrstijo tudi izučeno osebje in delavci teh poklicev.

(Dalje)

to vlekli« in omahovali v balansiranju sem in tja, midva pa sva morala paziti na čas in postaje, da se ne potegneva predaleč in preko označene postaje, ki je bila navedena na velikem voznem listu.

V teku pol ure, med drugo in tretjo uro zjutraj, je na postaji Slavonski Brod menda največji promet, šest brzdovlakov pride in odpelje v tem času. Eden iz Sarajeva, dva iz Beograda, dva iz Zagreba, eden teh dveh vozi preko Dugog Sela, drugi čez Sisek. Da bi zasegel prostor v sarajevskem brzcu, že v Zagrebu vsakdo stremi za tem, da se vozi s prvim brzim, dasi prihaja drugi samo deset minut za njim, ki pa je navadno prazen. Tako mi je pripovedoval sprevodnik, ki je bil zelo zgovoren, morda zato, ker je nekoliko dišal po bosanski slivovki.

Zagrabila sva vsak svoj kovčeg in hitela po dolgem peronu tja na ono stran, kjer je čakal pritlikavi brzec. Srečo sva imela, vagon je bil zelo udoben s širokimi okni, nobene druge razlike od normalnotirnega vagona kot, da so nas ljudje, ki so hodili po peronu, gledali skozi okno od zgoraj doli. Kaj pa to? Dež, naliiv? Po pločevinasti strehi je ropotalo, kot bi kdo šrapnele stresal. Moja trditev, da bom imel lepo vreme, naj se torej ne uresniči? Vozimo se skozi pusto pokrajino, ki je zaradi slabega vremena še bolj neprijazna, dan se naznanja skozi goste, nizko viseče oblake. Ob takem razpoloženju pač ni za drugo kot za dremanje in tako smo tudi vsi potniki storili. Na postajih čakajo muslimanke z zastrtimi obrazi. Pozneje, v Sarajevu, smo ugotovili, da so takšne, ki niso bile izmed najlepših, obraz skrbno zakrivale, bolj »fletne« so pa nosile prozoren pajčolan ali kakor se že pravi tistemu koncu črnega blaga.

(Dalje prih.)

ZOPET POTUJEM . . .

Menda ni človeka, ki si mora z delom svojih rok ali pa svojim umom služiti svoj vsakdanji kruh, ki bi se že v naprej ne veselil zakonito določenega dopusta. Že mesce pred nastopom kuje načrte, zasleduje pota in železniške črte zemljevida, primerja vozne rede in pa, kar je seveda glavno, sestavlja proračun. Dnevnu ali pa tudi mesečnemu zaslužkarju ni dano, da bi vzel s seboj na potovanje čekovni blok, s pomočjo katerega si lahko v vsakem večjem kraju zopet napolni morebiti izpraznjeno denarnico. Proleta-rec mora natančno vedeti, koliko bankovcev in kovancev bo imel v žepu, ko bo na dan nastopa dopusta stopil na vlak.

Z ozirom na zatemnelo evropsko politično nebo ni bilo letos misliti na kakšno prekoračenje državne meje, ne proti severu, a tudi na jug ne, dasi do tistih dni naš južni sosed še ni izvelkel sablje iz nožnice. Torej, kam? V planine? Ne, stare kosti ni da bi prestavljal po strmih gorskih kozjih potih, to je za mladino in pa za onega, ki ima rad razgrajanje po naših gorskih domovih. Na Dolenjsko, Slovenske gorice? Tudi ne. Tod je veselo le ob trgatvi, zdaj pa je v vinogradu samo delo in sicer trdo delo, tudi 16 ur dnevno. Kjer pa se težko dela, tam se oni, ki se »oddihuje«, ne počuti preveč dobro. Torej kam pa?

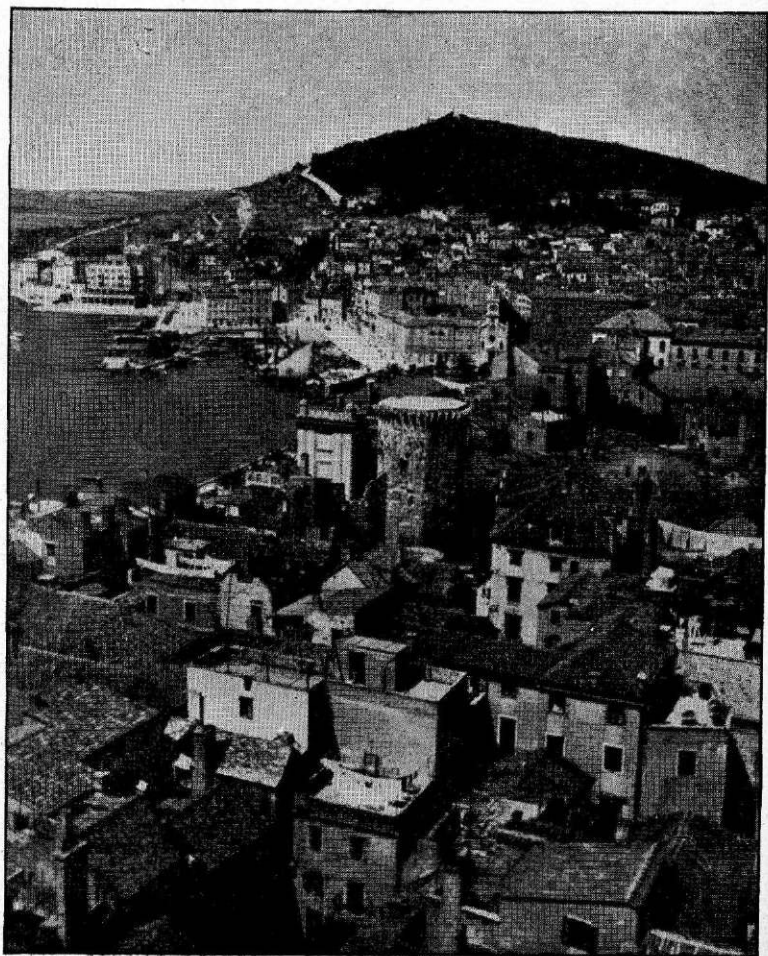
Mar je treba nam Jugoslovanom res toliko razglabljaliti kam? Čemu pa imamo do tisoč kilometrov dolgo morsko obalo, čemu morje, ki je vir zdravja, čemu krepilno, zdravo dalmatinsko vinsko kapljico, čemu nebroj vrst najrazličnejših morskih rib? Tujci prihajajo k nam od vseh strani, da občudujejo lepoto dežele tisoč otokov, kot nazivlje Jadransko obalo neki potopisec, nam pa je naš Jadran tako malo znan.

Pri železniški blagajni so mi povedali, da stane serija sedemkrožne proge državne železnice, t. j. **Jesenice—Zagreb—Brod—Sarajevo—Dubrovnik—Split—Zagreb—Jesenice** ali pa obratno, malenkostno vsoto 325 dinarjev in to z brzovlakom. Torej, le neke dinarje več kot **Jesenice—Beograd** samo v eno smer.

Kupe udobnega štiriosnega vagona, na katerem je visela tabla z napisom Je-

senice—Beograd, sva zasedla sama. No, če bo tako vse do Slavonskega Broda, potem se bo dalo celo »po dolgem sedeti«. Pozdravljene Jesenice za dva tedna, zdaj naju ne bo prebujala iz sladkega sna to-tarniška sirena, marveč ona Jadranske in Dubrovačke plovitbe. V Ljubljani se je najina namera s sedenjem po dolgem že razblinila v nič, vagon je bil na mah poln in se ni hotel kar nič več izprazniti. Sicer pa, kje naj bi se pa tudi praznil, postali smo le v Zidanem mostu, Sevnici in Brežicah, po dobrih štirih urah vožnje iz Jesenic smo že na glavnem kolodvoru hrvatske metropole. V temi se ne da razgledovati po pokrajini, skozi katero drvi nočni brzec, počasi so skoro vsem potnikom zlezle glave navzdol. Oni, ki so imeli za cilj Beograd, so brez skrbi lahko »dre-

Del našega
obmorskega mesta
Splita s parkom
Marjanom
v ozadju

V OKVIRU II. LETNIH ŠPORTNIH IGER KID ORGANIZIRAJO NAŠI SODELAVCI KULTURNI FESTIVAL ŽELEZARSKIH JESENIC

ki se bo vršil v dnevih 10. in 11. ter 17. in 18. avgusta 1940. na športnem igrišču KID pod Mežakljo

Da se prikaže najširši javnosti glasbeno, prosvetno, telesnovzgojno in športno delovanje naših sodelavcev, prirejamo v okviru II. letnih športnih iger KID kulturni festival po sledečem sporedu:

Sobota, dne 10. avgusta 1940.

Ob 17,45: Fanfare.

„ 17,50: O. Župančič, »Kovaška« — zborna deklamacija.

„ 17,55: Slavnostna otvoritev, dviganje državne zastave in nagovor tehn. ravnatelja, g. dr. ing. H. Klinarja.

„ 18,—: Telovadni nastop — sodelujejo sodelavci, včlanjeni v telovadnih društvih »Sokol« in Fantovskih odsekih z Jesenic in Slov. Javornika-Kor. Bela.

„ 20,—: Uprizoritev narodnega igrokaza »Plavž«, ki ga je spisal naš pisatelj — sodelavec France Klinar, Izvajajo sodelavci, igralci, pevci in godbeniki prosvetnih društev z Jesenic, Javornika in Kor. Bele.

Nedelja, dne 11. avgusta 1940.

Ob 9,—: Sv. maša na športnem igrišču KID. Pri obredu igra godba Krekovega prosvetnega društva z Jesenic.

„ 10,—: »Gorenjska kmcčka ohceta«. Prikazovanje narodnih običajev in narodnih noš ob sodelovanju sodelavcev z Javornika, Jesenic, Kor. Bele in okolice. Po ustmenih izročilih starih Gorenjcev in Gorenjk priredil naš sodelavec France Klinar.

„ 15,—: Pevski in glasbeni koncert. Sodelujejo pevski zbori in godbe na pihala z Jesenic, Javornika in Kor. Bele.

„ 18,—: Orodna telovadba telovadcev in telovadk.

„ 20,—: Zaključek glasbenega in prosvetnega festivala ob petju slovanske himne »Hej Slovani«. Pojejo združeni pevski zbori.

Sobota, dne 17. avgusta 1940.

Ob 15,45: Otvoritev II. letnih športnih iger KID.

„ 16,—: Tek na 3000 m — seniorji.

„ 16,10: Met krogle — seniorji, juniorji, dame.

„ 16,20: Skok v višino — seniorji, juniorji, dame.

„ 16,50: Tek čez zapreke 110 m — seniorji.

„ 17,—: Troskok — seniorji, juniorji.

„ 17,30: Dviganje uteži.

„ 18,—: Koncert godbe Krekovega prosvetnega društva z Jesenic.

„ 20,—: Boksarski nastop med sodelavci KID in Bat'e, Borovo. — Reproducirani koncert.

Nedelja, dne 18. avgusta 1940.

Dopoldne:

Ob 8,—: Predtek 100 m — seniorji in juniorji. — Met diska — seniorji, juniorji, dame.

„ 8,30: Tek na 200 m — seniorji, juniorji.

„ 8,45: Skok v daljino — seniorji, juniorji, dame.

„ 9,—: Tek na 800 m — seniorji.

Ob 9,20: Met kopja — seniorji, juniorji.

„ 9,30: Finale teka na 100 m — seniorji, juniorji. — Skok s palico — seniorji, juniorji.

„ 9,40: Tek na 60 m — dame.

„ 10,—: Štafeta 4 × 100 m — seniorji, juniorji.

„ 10,20: Tek na 1500 m — seniorji.

„ 10,30: Štafeta 4 × 60 m — dame.

„ 10,40: Nogometna tekma juniorjev — Jesenice : Javornik.

Popoldne:

Ob 14,—: Vlečenje vrvi med posameznimi posadi obratov Jesenice : Javornik.

„ 15,—: Tekma v odbojki ali table-tenisu.

„ 15,30: Nogometna tekma Old-boy KID : industrija Kranj.

„ 16,—: Nogometna tekma KID. Nasprotnik: industrijski klub, ki še ni znan. — Po končani tekmi razdelitev nagrad in zaključek iger.

Pri popoldanskem sporedu igrata v odmorih godbi jeseniškega »Sokola« in »Kovinarjev« izmenično koncertne komade.

Sodelavci! Pripravljamo se za naš festival, posečajmo vaje in treninge. Potrudimo se, da bo naša prireditev dokaz naše sposobnosti in dostojna ugledu, ki ga uživajo naše železarske Jesenice!

Navodila:

Prijave so potrebne samo za športne panoge.

Tekmuje se po pravilnikih in pravilih obstoječih športnih zvez. Pravico nastopa imajo vsi sodelavci KID in ona mladina, katerih starši in svojci so zaposleni pri KID.

Starostna doba za juniorje je do 18 let; dame tekmujejo skupno, seniorke in juniorke. Nogometne tekme Old boy se lahko udeležijo le oni bivši in aktivni nogometaši, ki so dopolnili 30 let. Za boks naj se prijavijo le oni tekmovalci, ki imajo za seboj že potreben

trening. Moštvo KID za boks bo sestavil sodelavec Baloh Evstahij.

Vsa nogometna moštva bosta sestavila sodelavec Janežič in Brun Viktor.

Moštva za odbojko ali table-tenis bo sestavil sodelavec Štrumbelj.

Moštva za vlečenje vrvi posameznih obratov naj iz svoje sredine izberejo vodnika, ki ga morajo s prijavo imenoma navesti. Ta bo prejemal navodila za vse moštvo. Moštvo tvori 6 oseb. Obrati lahko prijavijo po več moštev.

Nastopiti so dolžni vsi verificirani tekmovalci, ki so zaposleni v obratih KID. Vse ostale, ki čutijo sposobnost za eno ali drugo panogo, vljudno vabimo k sodelovanju. Vsak tekmovalec tekmuje na lastno odgovornost.

Prijave sprejemajo v vsakem obratu dnevni beležniki, ki naj si delo sporazumno porazdele. Prijaviti se je do najkasneje 25. julija t. l., 26. julija pa je treba vse prijave oddati tajniku g. Humru v Hrenovci. Po tem času se naknadnih prijav ne bo več sprejemalo.

Prvi trije tekmovalci v vsaki skupini bodo prejeli častna darila. Zmagovalci pa bodo dobili naslov prvaka KID za leto 1940.

V primeru slabega vremena se bo vsa prireditev preložila za en teden.

Vodstvo si pridrži pravico izpremembe programa.

Informacije pri gg.: Cerar Drago, Plavž II., telefon št. 239, in Lovro Humer, Hrenovca, telefon št. 256.

Srečno!

† CIRIL NOVAK
gojenec vajenške šole KID

Poslovilno besedo mlademu kovinarju bomo prinesli v prihodnji številki.

JESENICE

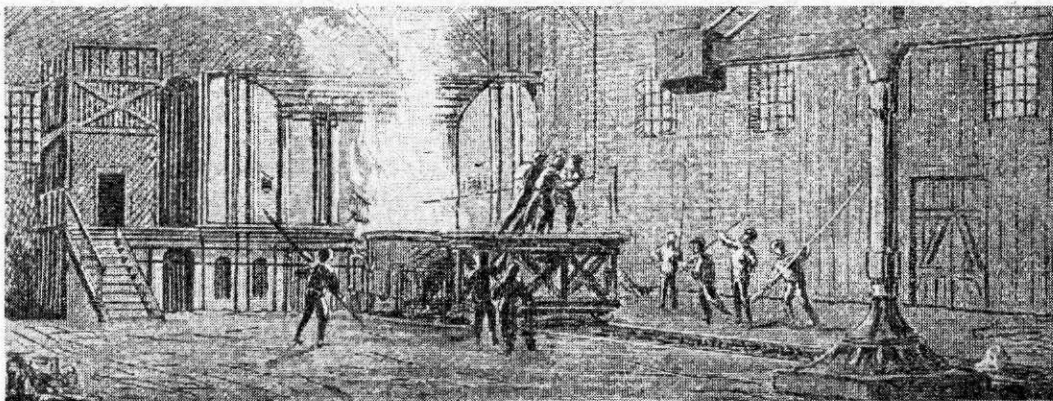
Foto: Pavlin

A. B.:

FUŽINARJI, MEŠČANI IN VOJAKI PRED 300 LETI

V srednjem veku življenje ni potekalo tako organizirano — če se hočemo tako izraziti — kakor dandanes. Pojavljale so se težave, kakršnih mi danes ne poznamo, na primer dobava živil. Naši kraji so bili zaraščeni z gostimi gozdovi, ki so jih fužinarji ljubosumno čuvali, da se ne bi naselili morda kmetje in bi napravili polja. Seveda je radi tega v naših krajih primanjkovalo hrane, ker je bilo pač treba vse dovažati.

Fužinar, ki je moral skrbeti za prehrano svojih številnih uslužbencev, je večji del zaslužka izplačeval z živili, kajti z denarjem bi si uslužbenci v kraju itak ne mogli ničesar kupiti. Štirikrat na leto pa so z delavci napravili obračun in jim izplačali preostanek med zaslužkom in dobavljenimi živili. Za shranjevanje ži-

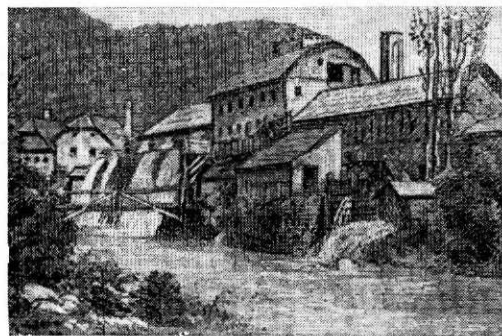

Slika iz martinarne pred 45 leti.

Današnji časi bi ne sprejeli več tedanjega načina dela, kajti zahteve na tržiščih so v smislu vsestranskega napredka.

ženi in so si znali svoje pravice priboriti, ne samo proti fužinarjem, nego tudi proti vojaštvu. Tak zanimiv primer nam opisuje zgodovinar Dimitz takole:

Bilo je 13. maja leta 1645., torej tik ob zaključke 30 letne vojne, ko so bili vojaki močno podivjani. Neki vojak polka Ferrari se je skregal z nekim mesarjem. Ko so se približali še en vojak in nekaj meščanov, so ju pomirili. Ko pa sta vojaka čez nekaj časa srečala mesarja v družbi še enega tovariša, sta ju kratko malo z meči potolkla. Prvi je bil takoj mrtev, drugi je kmalu potem umrl. Morilca sta hotela zbežati v frančiškanski samostan, vendar so meščani to preprečili in poklicali mestnega sodnika, ki je odredil, da so se zaprla vsa mestna vrata. Mestna straža je odvedla morilca. Poročnik je poskušal vojaka oprostiti, vendar brez uspeha. Pritekel je še podpolkovnik s svojimi častniki, vsi z orožjem v roki, in so s silo odvzeli straži vojaka. Meščani se niso dali, sledili so častnikom na Stari trg. Mestni sodnik je prosil podpolkovnika, naj mu izroči morilce, češ, da se jima brez njegove vednosti itak ničesar ne bo zgodilo. Častniki pa so sodnika

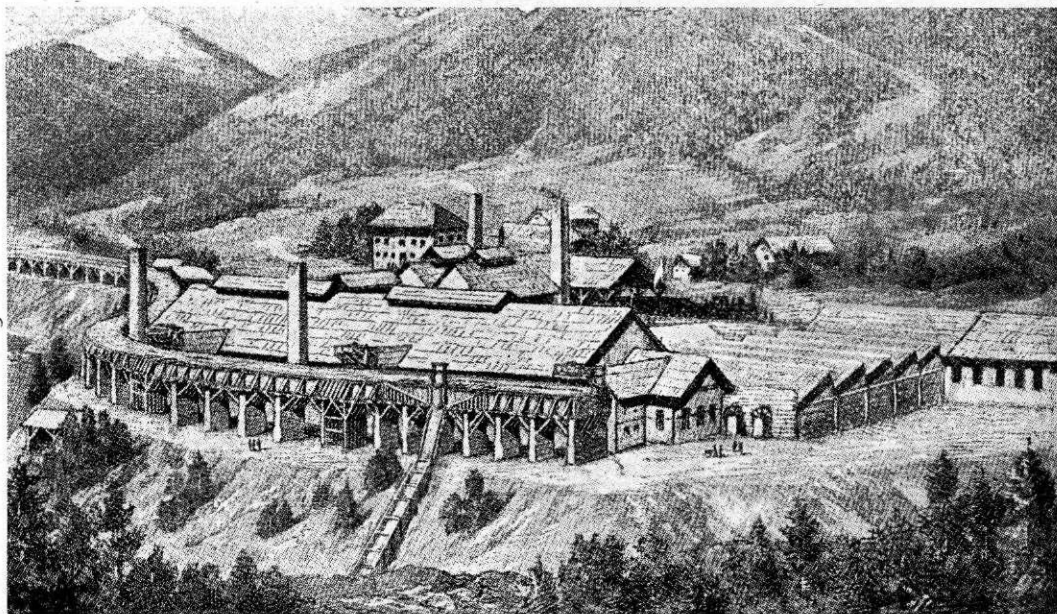

Visoka peč na Savi.

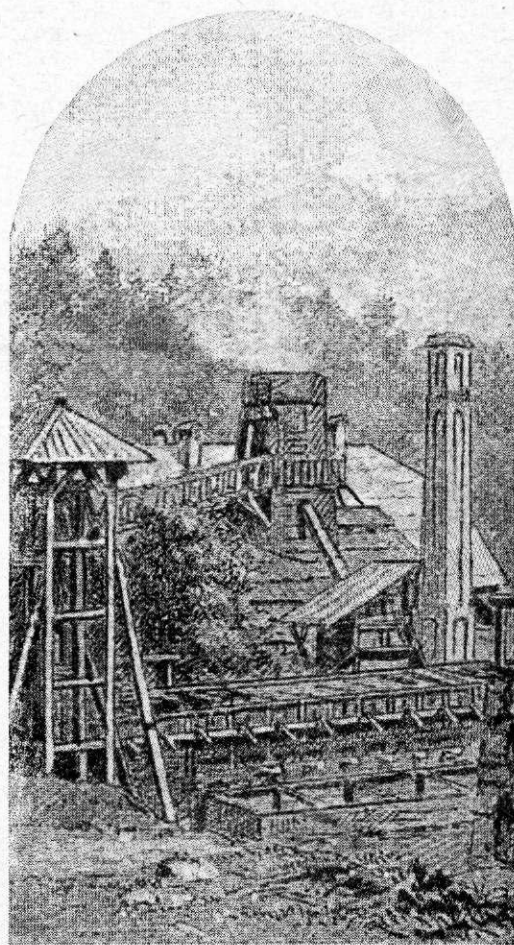
Kakor smo poročali, so bili zadnji plavži na Savi pogašeni pred 40 leti, ker je zmanjkovalo rude v domačih rudokopih. Postavili pa so nove plavže v škednju pri morju za prekomorsko rudo.

vil je imel vsak delavec svojo omaro, tako zvano kašto, da je — ako je bil poročen — nesel v soboto živila domov. Čez teden so delavci ostali v fužinah.

V gotovih časih pa so imeli tudi fužinarje težave z dobavo živil, posebno takrat, ko jih je na splošno primanjkovalo. V tistih časih so hodili meščani oboro-

Tako so izgledale jeseniške železarne okrog leta 1895.

Visoka peč na Javorniku, ki je bila ugašena 1. 1906., kot zadnja visoka peč starega načina na Gorenjskem.

enostavno odrinili in vzklikali »viva Ferrari«, podpolkovnik je celo z mečem navalil na mestnega sodnika. Tedaj pa je bilo meščanom dovolj. Potegnili so tudi oni meče. Pričela se je prava bitka. Bilo je na obeh straneh več ranjenih, podlegel je tudi podpolkovnik. Meščani so z vzkliki »vivat magistrat« napadli hišo, kjer sta bila vojaka - morilca, ter ju odvedli v zapor Pod Trančo. Vojaki so zbežali na vse strani, nekateri so preplavali Ljubljano. Drugi dan so meščani kaznovali vojaka zaradi umora mesarjev in so si tako priborili svojo pravico.

OPOZORILO IN VABILO NA SODELOVANJE

Naš list je vzel v svoj publicistični program pred dvema letoma tudi rubriko, ki ima namen, da zbere domača poimenovanja različnih del, strojev in orodja, ki so v sestavi naše delavnosti. Zbrali smo že dokaj lepih poimenovanj, ki jih ima naš jezik. Vsak pa ve, da je s tem delom križ. En sam človek pa se težko otresa dvomov o pravilnosti strokovnih imen, saj mnogokrat celo beremo, da si za pisanje malo važne besede učenjaki v javnosti nasprotujejo. S poimenovanjem dela in orodja po naših delavnicah bo najbrž še težje. Do sedaj še nimamo nobenega kroga, ki bi to na splošno rešil. Trudijo pa se na malih področjih in pomagajo vsak nekaj. Dokler ne bo kak poklicani znanstveni krog rešil tega izrazoslovja na splošno, moramo v člankih pač uporabljati izraze, ki so še najbolj poznani in jih ljudstvo pozna in govori, kajti sestavki so pisani za delavnice, kjer človek nima časa za tak študij. V rubriki pa, ki smo jo v to svrhu posebej pričeli, naj se vse to pili in lepša. Hvala vsem, ki so do sedaj sami od sebe ali naprošeni pomagali v tej rubriki. Vabimo pa tudi vse druge, ki želijo in morejo pomagati pri tem delu tudi nadalje, kajti vse to je koristno delo za domačo stvar.

Uredništvo.

DOMAČA BESEDA

Nemško - slovensko

Slovenska poimenovanja v varilski stroki

Schweißanlage — varilnica
Schweißapparat — varilnik
Schweißbarkeit — varilnost
Schweißbrenner — varilni gorilnik
Schweißbeisen — varilo, varilno železo
schweißen — variti, zvarjati, zvariti
Schweißer — varilec
Schweißfuge — zvarka
Schweißhitze — varilna vročina
Schweißmaschine — varilni stroj
Schweißnaht — zvarka (tu torej ne varilni šiv)
Schweißbofen — varilnica (ne varilna peč)

Schweißplatte — varilna plošča (tu zopet obe besedi)
Schweißpulver — varilni prašek (tu zopet obe besedi)
Schweißung — varjenje, zvar

Slovenska poimenovanja v topilstvu, odnosno talilstvu

Schmelzhütte — talilnica ali topilnica
Schmelzlamelle — topilna lamela
Schmelzmittel — topilo
Schmelzofen — talilna peč
Schmelzpunkt — tališče
Schmelzraum — topilnica
Schmelzstreifen — talilni trak
Schmelztiegel — talilnik
Schmelzwerk — topilnica, talilnica
Schmelzwerkzeug — talilno orodje
Schmelz — sklenina, lošč, glazura
schmelzbar — talen, topljiv
Schmelze — topljenje, taljenje
schmelzen — topiti, taliti
Schmelzerei — topilnica
Schmelzkunst — topilstvo

GOSPODARSKE NOVICE

Zopet 8urni delavnik. V Rusiji so nekaj časa delali samo po 7 ur. Pred nedavnim pa so zopet uvedli po vsej Evropi običajni 8urni delavnik. Tako so se izravnale tudi te razlike. Splošno bi bilo pripomniti, da svet še dolgo ne bo tako daleč, da bi lahko skrajšal delovni čas. Seveda bi bilo to lažje, če bi se enkrat opustila vojskovanja, ki uničijo veliko dobrin in napravijo tudi moralne škode. Vendar to morajo najprej vsi hoteti.

V Angliji so razpisali novo posojilo. Prebivalci se odzivajo, kolikor največ morejo. Anglija je prej precej zanemarjala narodno obrambo in je gradila največ le brodovja. Je pa tudi težko, ko ima svoj imperij tako razmetan po vsem svetu.

V Stalinsku gradijo novo tekstilno tvornico, ki bo dala na leto nad 30 milijonov metrov tkanin. To se pravi, da bo ta tvornica oblekla na leto nad 10 milijonov ljudi enkratno. Pri tej zmešnjavi vemo, da bo zmanjkalo raznih angleških tkanin, zato bodo delale in prodajale pač druge več.

Bata v Litvi. Litvo, kakor vse tiste male države na Baltiku je nekako prevzela pod svoje varstvo Rusija. Sedaj slišimo, da je v Litvo šla tudi svetovna industrija obutve, da bo še tam delala in oblačila.

»Industrijski kurir« ponatiskuje mnenje, zakaj se industrija seli iz Slovenije, in pravi, da je največ domnevanih vzrokov v tem, ker so samoupravne davščine v nekaterih občinah previsoke, doli na jugu pa manjše. Nekatere občine so se navadile na industrije in si pri sestavi proračunov ne delajo nobenih težav, obdačijo industrijo, pa je, in proračun je v najlepšem redu.

Tovarne na Finskem, ki so bile porušene med vojno in so prišle v rusko področje, sedaj popravljajo. Delo ima že nad 2000 delavcev. V Rusko-Karelijsko republiko bodo pa Rusi naselili baje 200.000 družin, ki so navajene podnebja, da bodo tam delale in živele.

Jugoslavija — Rusija. Za gospodarskim sporazumom med državama je prišlo sedaj še do upostavitve diplomatskih odnosov. Ruski poslanik Viktor Andrejevič Plotnikov je prišel v Beograd z ženo in hčerko ter se naselil v hotelu Bristol, dokler mu ne uredijo poslaništva. Naš poslanik dr. Gavrilovič pa je šel lepo v Moskvo. Sedaj bodo pričeli delati na diplomatskih stikih med obema državama. Obema narodoma, obema vladama in obema poslanikoma želimo vso srečo.

V Rumuniji so kar naprej vladne krize. Težave je imela ta država, ker je morala Rusom dati nazaj Besarabijo, ki je poljedelsko precej zalegla. V takih časih je malo ljudi, ki se bi takoj znašli, zato se vlade tako spreminjajo. Vsaka ima samo toliko časa, da izda proglaš, potem pa odstopi.

Stahanov. V delavnosti je že poznan izraz stahanovizem, to je ruski način racionalizacije. Ta naziv za pospešeno delo je prišel po delavcu Aleksiju Stahanovu, ki je pokazal, koliko se pri kakem delu lahko več proizvede, kakor pa so do tedaj mislili. Na ta način so bili postavljeni akordi na »stahanovsko« višino. V nočni izmeni dne 31. avgusta 1935. je Aleksej Stahanov pokazal tak akord v rudniku. V 5,45 ure je izkopal 102 toni premoga. S tem je prekoračil predpisano normo za 14krat. Kakor tukaj, je Stahanov pokazal večji delovni učinek tudi po drugih strokah. Po njem so se ravnali potem tudi drugi delavci.

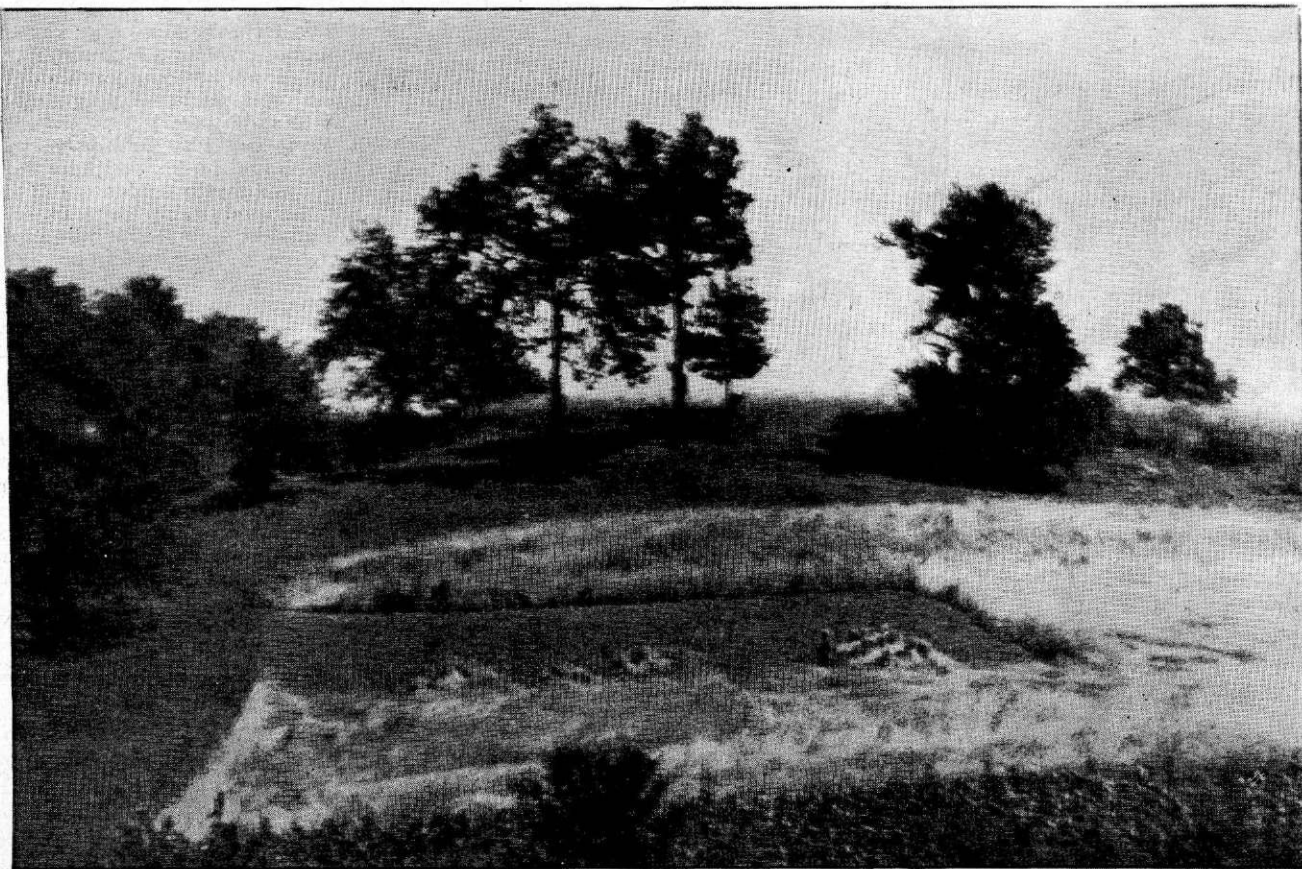

Foto: Smolej

V ČASU ŽETVE NA SLOVENSKEM KOROŠKEM

Nov način izvršitve obloge za visoko peč — piše neki inž. P., da so uvedli v Nemčiji. Da bi visoka peč mogla vzdržati veliki pritisk rude in koksa, je na zunanji strani obložena z železnimi ploščami, ki služijo za ojačanje in držijo šamotni material, s katerim je peč obložena znotraj. Do nedavna so baje te zunanje obloge pritrjevali z zakovičenjem, sedaj pa spojijo oblogo z varjenjem.

MALO KOZMETIKE

Nega rok.

Lepo negovana roka je vedno zelo dobro priporočilo. Saj se da iz črt na roki sklepati na značaj posameznega človeka. Tudi dandanes se še vsi ne zavedajo velikega pomena negovanih rok. Naše gospodinje so pogostokrat mnenja, da je lepo negovana roka prednost onih srečnih žen, ki jim v življenju ni treba skrbeti za nič drugega kako za to, da so lepe in elegantne.

Negovana roka ne sme biti hrapava in razpokana, temveč mora biti mehka, gladka in nežne barve. Da dobimo zares lepe roke, je potrebno, da tudi negi nohtov posvečamo primerno pažnjo. Pred vsem je potrebno, da si roke pogosto temeljito umijemo z vodo in milom, in potem, ko so dobro obrisane, namažemo z dobro kremo. Na ta način preprečimo, da bi roke razpokale, ostanejo mehke in gladke, pa tudi nesnaga ne more prodreti globoko v kožo, temveč ostane na površju ter jo lahko vsak hip odstranimo.

Z nego roke stoji v tesni zvezi tudi nega nohtov. Nič ni preprostejšega kot razumna nega nohtov, a kljub temu se ravno na tem polju zdravstvene nege toliko greši kot na nobenem drugem. Pravilna nega nohtov ni neobhodno potrebna samo za elegantni svet, temveč za vsakega, ki mu je količkaj na tem, da se izogne velikemu številu nalezljivih bolezni. Umazani nohti so najnevarnejši prenašalci mnogih kužnih bolezni.

Z umivanjem rok si temeljito očistimo tudi nohte. Pri tem se ne smemo posluževati tako zvanega čistilca nohtov, ki je oster in trd, kajti s tem se lahko ranimo in s stalno uporabo tega čistilca porivamo meso na koncu prstov vedno dalje. S tem je temeljito čiščenje nohtov zelo oteženo.

Gorenjski kovinar

(Risal sodelavec)

Za čiščenje je najbolj priporočljiva srednje trda ščetka, s katero se hitro in lahko odstranijo vsi črni robovi. Ščetka pa mora biti vedno na svežem zraku in ne sme biti nikjer zaprta. Po uporabi jo moramo temeljito očistiti mila. Priporočljivo je tudi ščetko enkrat tedensko skuhati v vroči raztopini sode, ker s tem popolnoma uničimo vse kali, ki so se na notranji strani ščetke morda nabrale.

Poseben način nege nohtov, ki pa ni potreben vsak dan, je naslednji:

Najprej obrežemo nohte z vpognjenimi škarijami v lahko zaokroženi obliki tako, da je konica nohtov v enaki višini s koncem prstov. Dolgi nohti, ki so kot kremplji divjih zverí, zelo žalijo estetični čut človeka, so poleg tega tudi zdravju škodljivi in nikakor niso priporočljivi. Ko smo nohte obrezali, opilimo ostrino s tanko pilico, napravljeno nalašč za to svrhu. Nato pomočimo konce prstov v skodelico milnice, ki smo ji primešali par kapljic vodikovega superoksida. V tej raztopini držimo prste 5 minut. Potem nohte posušimo ter jih namažemo z mastno kremo ali vazelinom. Nato se s kožnim pritiskalom privzdigne gornja kožica nohtov ter se obreže s škarijami. Da se prepreči vnetje in da se koža pomiri, nataremo po tem delu roke še enkrat s kremo, na kar jih umijemo in dobro obrišemo. H koncu se nohti še polirajo, da postanejo gladki in svetli. V ta namen namočimo krpico srnjega usnja v vazelin ali pa v mazilu za poliranje ter s tem nalahno drgnemo nohte, ki smo jih poprej posuli s kredo ali s praškom za poliranje. Lak za nohte se ne priporoča, ker kaj lahko razpoka, kar žali oko, nohte pa napravi krhke.

ZA NAŠE GOSPODINJE

Torta z raznimi nadevi.

Iz 14 dkg presnega masla, 14 dkg moke, 7 dkg poparjenih, olupljenih in zmletih mandljev, 10 dkg stolčnega sladkorja, žlice vanilijevega sladkorja, enega jajca, soka in olupka pol limone ter žlice sladke smetane naredimo gladko testo in ga prav na tanko razvaljamo, da dobimo več mlincev. Te mlince v obliki za torto svetlorumeno spečemo.

Medtem zmeljemo orehe in jih prevremo na mleku, ki smo mu primešali nekoliko sladkorja in rumu. Posebej pretlačimo sladki sir in ga vmešamo z enim rumenjkom, sladkorjem, limonovim olupkom in s poparjenimi, olupljenimi in sesekljanimi mandlji.

Ko so mlinci za torto pečeni, namažemo na enega orehov nadev in ga pokrijemo z drugim mlincem, ki ga namažemo s sirovim nadevom, tega pokrijemo nato s tretjim mlincem, ki ga namažemo s kiselkasto mezo, in tega potem s četrtilim mlincem. Na vrh torte denemo sladke stopene smetane, lahko pa jo polijemo tudi z rumovim ali malinovim ledom. Torta je mnogo okusnejša, če je pripravljena že prejšnji dan.

Ocvrti jezikovi zrezki.

Jezik skuhamo v slani vodi. Ko je kuhan, ga olupimo in zrežemo na reznje, ki jih povajamo v moki, jajcu in nazadnje še v drobtincah, potem pa jih ocvremo na razbeljeni masti. Serviramo jih s solato.

Jajčna jed z zelenim graham.

11 zelenega graha prepražimo na presnem maslu (1 žlica) z zelenim petšiljem. Potem prilijemo nekoliko zelenjavne juhe, osolimo in kuhamo, da postane grah mehak. Med tem zžvrkljamo 5 jajc in 1/2 l sveže smetane ali mleka ter nekoliko osolimo. Potem stresemo grah v skledo, v kateri nameravamo postaviti jed na mizo, zlijemo nanj jajca in vse skupaj porinemo še za nekaj minut v pečico, da jajca zakrknjejo.

Gobova jajčna jed.

Mavrohe osnažimo, jih zrežemo na kocke in operemo v mrzli vodi. Potem segrejemo presno maslo, denemo vanj drobno zrezanega

petšilja in gobe ter mešamo, dokler se ne osuše. Nato jih potrosimo z moko, zalijemo z juho in kanimo vanje tudi nekaj vina. Ko se zopet osuše, jim pridenemo kisle smetane in jih odstavimo od ognjišča. Iz 6 razžvrkljanih jajc napravimo podnet, ki ga rahlo primešamo gobam.

ZA DOBRO VOLJO

Tekmeci

Dva prijatelja se srečata.

»No, ali se še nisi oženil?« vpraša prvi.

»Ne, zakaj pa vprašuješ?«

»Čudno, misli sem, da si imel z Anico resne namene.«

»Seveda! Toda, veš, tisti večer, ko sem jo hotel vprašati, ali hoče biti moja, mi je kar sama povedala, da ima strašno rada nekega Stritarja, pa še nekega Jurčiča, najbolj pa ljubi muzikanta Wagnerja. Takoj sem videl, da tu ne bom mogel nič opraviti, in zato sem jo rajši kar pustil.«

NOVICE opomini iz sodobnega življenja

»Kar pustimo, bodo itak spremembe prišle.«

Tako govorijo nekateri in mislijo mnogi, se nadajo in se boje različni — v teh od sile razbitih časih.

»Spremembe bodo prišle...« Da, kar tako bodo prikorakale in jih bomo sprejeli pod slavalokom, potem bomo pa šli na pojedino, ki bo večno trajala, delali bodo pa nekateri peti ali deseti. Kar naenkrat bo vse boljše in sploh bo od sile lepo na svetu. Mogoče bomo nekaj ljudi še obesili tja na veje, zarajali okrog njih, potem pa bo ves svet rešen vsega trpljenja, ki je človeštvo spremljalo od kraja sveta. Ta trenutek bo sedaj nastopil v najkrajšem času, zato se sploh ne izplača več delati.

Tisti, ki trezno mislijo, vedo, da bo na zemlji vedno tako, da bo več ali manj težko — pač tako, kakor je mogoče tam, kjer je zemlja in na zemlji ljudje, razumete: ljudje. Ničesar se nikoli ne bo izpremenilo, res pa je, da se bo vse izboljšalo. Izboljšalo se bo in se mora, ker je to sploh naš smisel prizadevanja. Izboljšalo se bo, ker vsi tako hočemo, kar nas lazi pod soncem.

Toda izboljšanje bo prišlo po delu, po velikem in težkem in neumornem delu. Delati bo treba vedno, pa še kako. In poleg dela se bodo izboljševali družabni in vzgojni zakoni, da ne bomo uničevali dobrin, da se ne bomo topli, da bomo drug drugemu privoščili. Vse to se bo izboljševalo dalje in dalje in rad bi živel čez 1000 let, da bi pisal zgodovino tistih časov, ko so se ljudje še veselili, če je bilo kako mesto uničeno.

Ne spremembe, kajti, če se kaj spremeni, je začasno, le izboljšanje je mogoče, in to pride po velikem, načrtnem in treznem delu. Le izboljšanje je trajno, kajti to ima podlago, sprememba je nima.

BVESTILA

Zdravniško službo imajo:

Za mesec julij 1940. se odreja sledeči vrstni red zdravniške službe ob nedeljah, ki velja za vse družinske in zavarovane člane brez razlike na njih bivališče in sicer:

7. julija 1940. g. dr. Keržan Bartol,
14. julija 1940. g. dr. Tancar Avgustin,
21. julija 1940. g. dr. Hafner Jože,
28. julija 1940. g. dr. Keržan Bartol.

O uspehu

iz obiskov šolske razstave bomo poročali prihodnjič.